

Ukrepi EU in izzivi v zvezi z elektronskimi odpadki

EVROPSKO
RAČUNSKO
SODIŠČE

2021

Vsebina

	Odstavek
Povzetek	I–VII
Uvod	01–17
Okvir politike	01–10
Vloge in odgovornosti	11–14
E-odpadki, evropski zeleni dogovor in krožno gospodarstvo	15–17
Obseg pregleda in uporabljen pristop	18–19
Okvir EU za ravnanje z e-odpadki	20–27
EU zbira in predeluje več e-odpadkov kot večina drugih delov sveta	20–21
Zbiranje in predelava e-odpadkov v EU sta se s časom izboljšala	22–23
EU je dosegla svoje pretekle cilje za zbiranje in predelavo OEEO ter si nato zastavila zahtevnejše cilje za zbiranje in predelavo	24–27
Ukrepi Komisije za izboljšanje politike EU o e-odpadkih	28–37
EU je prilagodila svojo zakonodajo o OEEO	28–32
Komisija je ocenila izvajanje politike in uvedla postopke za ugotavljanje kršitev	33–37
Izzivi pri ravnanju z e-odpadki v EU	38–60
Izvajanje obstoječih zahtev glede obdelave e-odpadkov	38–43
Obravnavanje kriminalne dejavnosti pri ravnanju z e-odpadki	44–52
Nadaljnje povečanje zbiranja, recikliranja in ponovne uporabe e-odpadkov	53–60
Zaključne pripombe	61–63

Priloge

Priloga I – Povzetek ciljev za predelavo in recikliranje OEEO, ki jih je določila EU

Priloga II – Podatki o zbiranju in predelavi OEEO

Priloga III – Revizije področja e-odpadkov v državah članicah EU

Kratice in okrajšave

Glosar

Ekipa Sodišča

Povzetek

I Izrazi odpadna električna in elektronska oprema (OEEO), elektronski odpadki ali e-odpadki označujejo različne oblike električne in elektronske opreme, ki je uporabnik ne potrebuje več ali ki ne ustreza več svojemu prvotnemu namenu. Zaradi nevarnih snovi, ki so pogosto prisotne v takih odpadkih, so ti škodljivi za okolje. Elektronski odpadki pogosto vsebujejo tudi kovine in plastiko, ki se uporabljajo kot surovine za nove izdelke, zaradi česar so primerni za recikliranje.

II Ta dokument ni revizijsko poročilo, temveč pregled, ki temelji predvsem na javno dostopnih informacijah ali gradivu, zbranem posebej za ta pregled. Osredotočen je na vlogo Evropske unije (EU) pri obravnavi izzivov v zvezi z ravnanjem z e-odpadki v EU in njene ukrepe na tem področju. V njem je predstavljen odziv EU na ta problem, poleg tega pa so poudarjeni nekateri ključni nerešeni izzivi v zvezi z izvajanjem direktive o OEEO. Ker je ta pregled objavljen v prvem četrtnetju leta 2021, ga bo Komisija lahko upoštevala pri pripravi pobude za krožno elektroniko, ki je načrtovana za zadnje četrtnetje leta 2021.

III EU je leta 2003 sprejela prvo direktivo o OEEO, ki jo je nadomestila z novo leta 2012. Z direktivo je bilo uvedeno načelo razširjene odgovornosti proizvajalca, v skladu s katerim morajo, podobno kot pri načelu „onesnaževalec plača“, proizvajalci električne in elektronske opreme financirati ravnanje z OEEO. Z direktivo o OEEO se spodbuja tudi sodelovanje med proizvajalci in izvajalci recikliranja, da bi se izboljšala zasnova izdelkov za omogočanje ponovne uporabe, pa tudi razstavljanja in predelave sestavnih delov in materialov OEEO. Poleg tega je v njej več ciljev v zvezi z zbiranjem in predelavo OEEO. V skladu s pravom EU in mednarodnim pravom je izvoz nevarnih e-odpadkov v države, ki niso članice Organizacije za gospodarsko sodelovanje in razvoj, prepovedan.

IV Komisija je leta 2019 objavila sporočilo o evropskem zelenem dogovoru za podpiranje modernizacije gospodarstva EU ter o dajanju prednosti zmanjševanju porabe materialov in povečanju ponovne uporabe v razmerju do recikliranja. Komisija je leta 2020 objavila akcijski načrt za novo krožno gospodarstvo. V načrtu sta elektronska oprema ter oprema informacijske in komunikacijske tehnologije (IKT) opredeljeni kot izdelki, v zvezi s katerimi so potrebni nujni ukrepi, poleg tega pa se v načrtu spodbujajo boljša zasnova izdelkov, krepitev vloge potrošnikov ter krožnost v proizvodnih procesih.

V Sodišče ugotavlja, da ima EU v primerjavi z drugimi deli sveta dober okvir za ravnanje z e-odpadki. Države članice EU v povprečju zberejo in predelajo več OEEO kot večina tretjih držav. EU kot celota je izpolnila svoje pretekle cilje za zbiranje in predelavo OEEO, čeprav nekatere države članice niso dosegle cilja za zbiranje za leto 2016. Nato si je EU zastavila ambicioznejše cilje za zbiranje in predelavo.

VI Sodišče ugotavlja tudi, da je EU izboljšala zakonodajo o elektronskih odpadkih, in sicer z revizijo ciljev, kategorizacije e-odpadkov in postopkov poročanja. Komisija je ocenila izvajanje politike in proti državam članicam uvedla postopke za ugotavljanje kršitev.

VII Sodišče ugotavlja, da še obstajajo izzivi na področju ravnanja z e-odpadki v EU. Eden od njih je izvajanje obstoječih zahtev glede obdelave e-odpadkov. Drugi je obravnava slabega ravnanja z e-odpadki, nezakonitih pošilk in drugih kriminalnih dejavnosti. Poleg tega se EU srečuje z izzivom nadaljnjega povečevanja zbiranja, recikliranja in ponovne uporabe e-odpadkov.

Uvod

Okvir politike

01 Izraz odpadna električna in elektronska oprema (OEEO, elektronski odpadki ali e-odpadki) označuje različne oblike električne in elektronske opreme, ki je uporabnik ne potrebuje več ali ki ne ustreza več svojemu prvotnemu namenu¹. To vključuje celo vrsto naprav, od malih gospodinjskih električnih aparatov in opreme IT do velike opreme, kot so fotonapetostni paneli ali bankomati, ne pa tudi baterij, za katere v EU velja ločena zakonodaja.

02 Če OEEO ni ustrezno obdelana, je škodljiva za okolje, saj pogosto vsebuje kompleksne kombinacije zelo strupenih snovi. Pri sežiganju neobdelane OEEO se lahko sproščajo nevarne kemikalije, kot so dioksini². Uporaba nekaterih kovin v taki opremi, kot sta svinec in živo srebro, je v EU od leta 2003 prepovedana³, vendar so te kovine morda še vedno prisotne v starejših izdelkih.

03 Z ustrezno obdelavo e-odpadkov se lahko dosežejo znatne gospodarske koristi, poleg tega pa se zmanjša povpraševanje po surovinah. Na primer, v eni toni pametnih telefonov je približno 100-krat več zlata kot v eni toni zlate rude⁴. E-odpadki lahko vsebujejo tudi druge pomembne kovine, kot so baker, nikelj, indij ali paladij⁵. Z recikliranjem e-odpadkov se prispeva tudi k blažitvi podnebnih sprememb, saj se z njim preprečujejo emisije toplogrednih plinov iz proizvodnje novih materialov, zlasti kovin⁶.

¹ Gill, Gitanjali Nain, *Electronic waste*. Encyclopaedia Britannica, maj 2016.

² Perkins, Devin N.; Brune Drisse, Marie-Noel; Nxele, Tapiwa; Sly, Peter D. *E-Waste: A Global Hazard*. *Annals of Global Health*. November 2014, str. 286–295.

³ Direktiva 2002/95/ES (ta ne velja več) in Direktiva 2011/65/EU.

⁴ Svetovni gospodarski forum, *A New Circular Vision for Electronics: Time for a Global Reboot*, 2019.

⁵ INTOSAI, *Auditing Waste Management*, oktober 2016, str. 16.

⁶ Golsteijn, Laura; Martinez, Elsa V. *The Circular Economy of E-Waste in the Netherlands: Optimizing Material Recycling and Energy Recovery*. *Journal of Engineering*, zvezek 2017, str. 3 in 4.

V okviru projekta ProSUM⁷, ki ga financira EU, je bilo v OEEU ugotovljenih 49 kemijskih elementov, od katerih jih je mogoče mnogo reciklirati za uporabo v drugih izdelkih⁸. Evropska komisija je 18 od teh 49 elementov uvrstila na seznam kritičnih surovin, tj. gospodarsko pomembnih materialov z velikim tveganjem pri dobavi⁹ (glej [slika 1](#)).

Slika 1 – Kemični elementi v OEEU in kritične surovine, označene v periodnem sistemu elementov

1																	18															
1	1												13		14	15	16	17	2													
	H												B		C	N	O	F	He													
2	3		4												5		6	7	8	9	10											
	Li		Be												Al		Si	P	S	Cl	Ar											
3	11		12												13		14	15	16	17	18											
	Na		Mg												Ga		Ge	As	Se	Br	Kr											
4	19		20		21												22		23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36
	K		Ca		Sc		Ti		V	Cr	Mn	Fe	Co	Ni	Cu	Zn	Ga		Ge	As	Se	Br	Kr									
5	37		38		39												40		41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54
	Rb		Sr		Y		Zr		Nb	Mo	Tc	Ru	Rh	Pd	Ag	Cd	In		Sn	Sb	Te	I	Xe									
6	55		56		57												58		59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72
	Cs		Ba		La		Ce		Pr	Nd	Pm	Sm	Eu	Gd	Tb	Dy	Ho		Er	Tm	Yb	Lu										
7	87		88		89												90		91	92	93	94	95	96	97	98	99	100	101	102	103	104
	Fr		Ra		Ac		Th		Pa	U	Np	Pu	Am	Cm	Bk	Cf	Es		Fm	Md	No	Lr										

Element v OEEO

Kritične surovine

Kritične surovine v OEEO

Opomba: Evropska komisija kot kritično surovino navaja boksit, kamen z visoko vsebnostjo aluminija, in ne samega kemijskega elementa aluminija.

Vir: Evropsko računsko sodišče na podlagi podatkov [Urban Mine Platform](#) in [Evropske komisije](#)

04 EU je leta 2003 prvič sprejela zakonodajo o e-odpadkih (prva direktiva o OEEU¹⁰). S to direktivo so se spodbujali sistemi zbiranja, v okviru katerih so lahko potrošniki

⁷ *Prospecting Secondary raw materials in the Urban mine and Mining waste (ProSUM)* v okviru H2020-EU.3.5.4, Sporazum o dodelitvi nepovratnih sredstev št. 641999.

⁸ Huisman, Jaco in drugi, *Prospecting Secondary Raw Materials in the Urban Mine and mining wastes (ProSUM) - Final Report*, 21. december 2017, Bruselj, Belgija. Glej tudi [Urban Mine Platform](#) v okviru projekta ProSUM.

⁹ Evropska komisija, *Odpornost na področju kritičnih surovin: oris poti k večji zanesljivosti in trajnostnosti*, COM(2020) 474 final, str. 1 in Priloga 1.

¹⁰ Direktiva 2002/96/ES.

brezplačno vračali svojo OEEO na podlagi načela razširjene odgovornosti proizvajalca (glej [okvir 1](#)). EU je leta 2012 sprejela prenovljeno direktivo (druga direktiva o OEEO)¹¹.

Okvir 1

Razumevanje razširjene odgovornosti proizvajalca

Razširjena odgovornost proizvajalca je praktična uporaba načela „onesnaževalec plača“, v okviru katerega so proizvajalci odgovorni za vplive svojih izdelkov na okolje v njihovem celotnem življenjskem ciklusu¹².

V okvirni direktivi EU o odpadkih je razširjena odgovornost proizvajalca opredeljena kot sklop ukrepov, ki jih sprejmejo države članice, da zagotovijo, da so proizvajalci izdelkov (finančno in/ali organizacijsko) odgovorni za ravnanje z njimi tudi v fazi njihovega življenjskega ciklusa, v kateri postanejo odpadki¹³.

Proizvajalci in uvozniki električne in elektronske opreme ter pooblaščen zastopniki v državah članicah lahko sami poskrbijo za e-odpadke, tako da neposredno organizirajo zbiranje odpadkov in ravnanje z njimi. Lahko pa tudi prispevajo h kolektivni shemi, na primer z ustanovitvijo in financiranjem (skupaj z drugimi proizvajalci) organizacije za izpolnjevanje obveznosti proizvajalca, ki je odgovorna za ravnanje z e-odpadki.

05 V skladu z direktivo o OEEO morajo države članice zagotoviti, da so vzpostavljeni sistemi za vračanje e-odpadkov, ki so (za končnega lastnika) brezplačni¹⁴. Te sisteme financirajo proizvajalci električne in elektronske opreme sorazmerno s svojim tržnim deležem za posamezne vrste opreme, ureditve, določene v skladu z minimalnimi zahtevami iz okvirne direktive o odpadkih¹⁵ in direktive o OEEO, pa se med državami članicami razlikujejo.

06 Ravnanje z odpadki je širok izraz, ki se uporablja za označevanje zbiranja, prevoza, predelave in odlaganja vseh vrst odpadkov¹⁶. V direktivi o OEEO so določbe o naslednjih operacijah ravnanja z e-odpadki: ločeno zbiranje OEEO, primerna obdelava,

¹¹ Direktiva 2012/19/EU.

¹² Pouikli, Kleonik, *Concretising the role of extended producer responsibility in European Union waste law and policy*, ERA Forum, zvezek 20, februar 2020, str. 494.

¹³ Člen 3.21 Direktive 2008/98/ES.

¹⁴ Člen 5 Direktive 2012/19/EU.

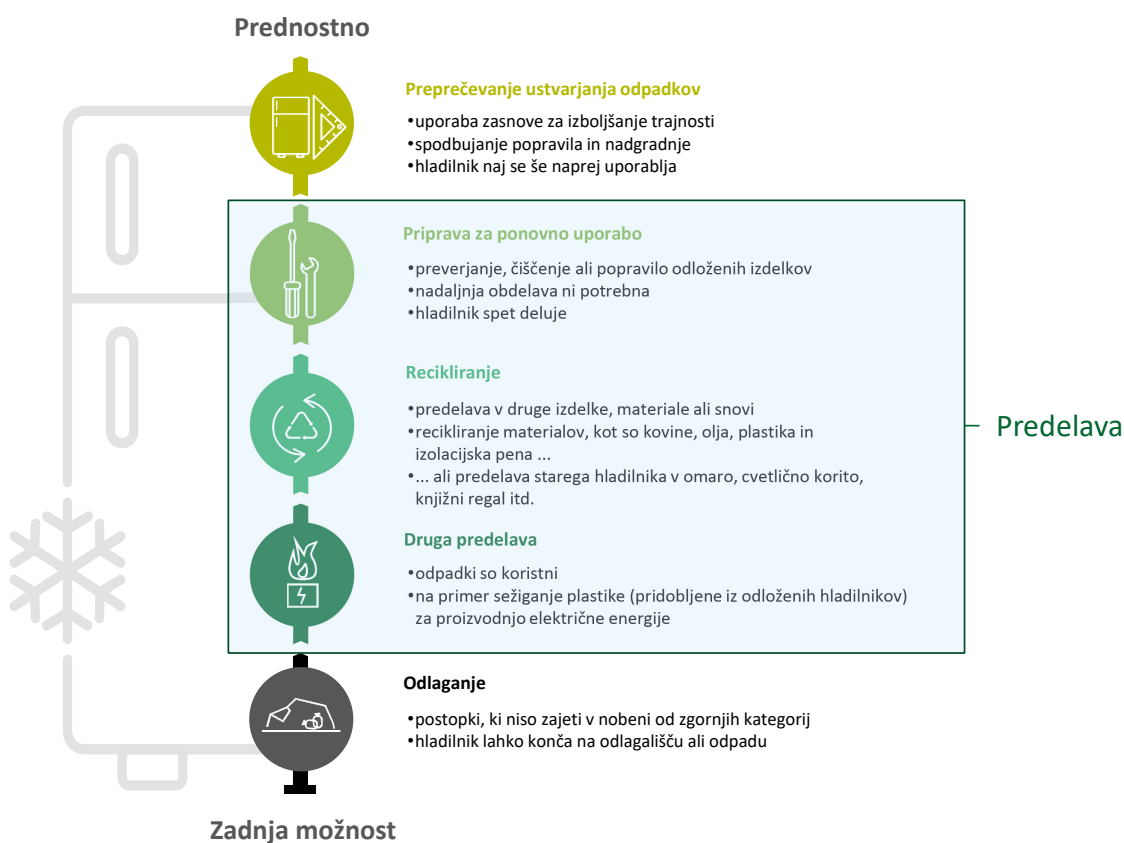
¹⁵ Člen 8a Direktive 2008/98/ES.

¹⁶ Člen 3.9 Direktive 2008/98/ES.

pošiljke OEEO, predelava (vključno z recikliranjem in pripravo za ponovno uporabo) in okolju primerno odstranjevanje.

07 Z direktivo o OEEO se spodbuja tudi uporaba hierarhije ravnanja z odpadki iz okvirne direktive o odpadkih. Z direktivo o OEEO je ob upoštevanju hierarhije ravnanja z odpadki določeno, da morajo proizvajalci in izvajalci recikliranja sodelovati in si izmenjevati informacije, da bi se izboljšala zasnova izdelkov za omogočanje ponovne uporabe, pa tudi razstavljanja in predelave sestavnih delov in materialov OEEO. Na [sliki 2](#) je naveden primer uporabe hierarhije ravnanja z odpadki za hladilnik.

Slika 2 – Primer: uporaba hierarhije ravnanja z odpadki za hladilnik

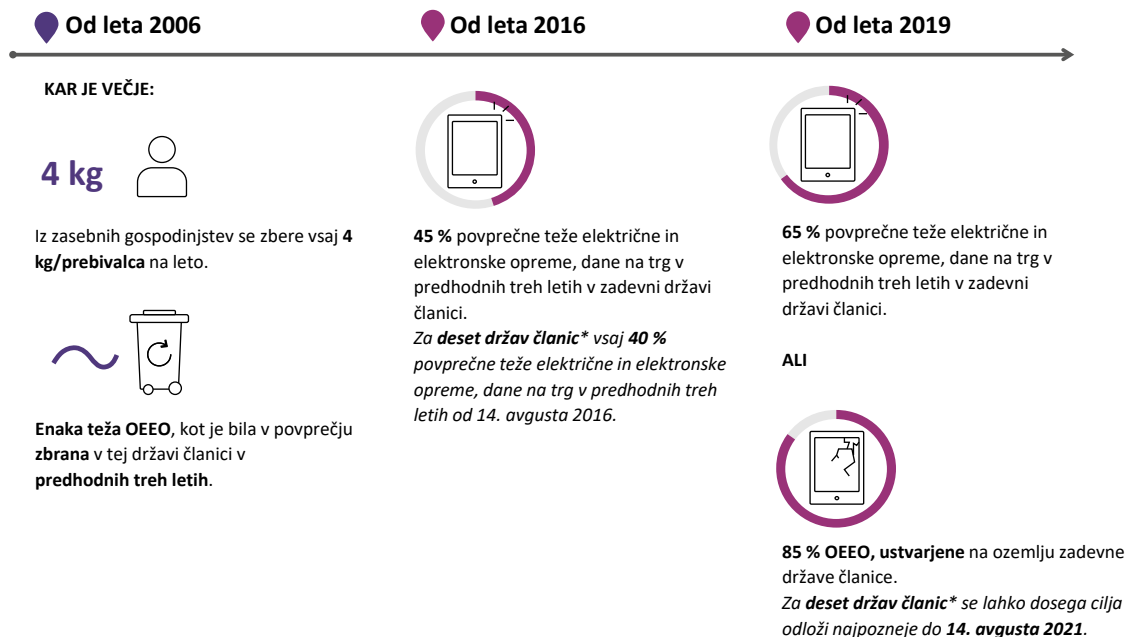

Vir: Evropsko računsko sodišče na podlagi [okvirne direktive o odpadkih](#)

08 V direktivi o OEEO je določena vrsta ciljev za zbiranje OEEO (glej [slika 3](#)) in tudi več ciljev za predelavo z minimalnimi cilji za pripravo za ponovno uporabo in recikliranje (glej [Prilogo I](#)). Predelava pomeni recikliranje in pridobivanje kovin in kovinskih spojin ter sežiganje za pridobivanje energije¹⁷.

¹⁷ Priloga II k Direktivi 2008/98/ES.

Slika 3 – Cilji za zbiranje e-odpadkov na podlagi direktive o OEEO

 Cilj, določen v prvi direktivi o OEEO

 Cilji, določeni v veljavni direktivi o OEEO

* BG, CZ, LV, LT, HU, MT, PL, RO, SI in SK

Vir: Evropsko računsko sodišče na podlagi [Direktive 2012/19/EU](#) in [Direktive 2002/96/ES](#)

09 Z direktivo o OEEO so bile za varstvo okolja uvedene skupne zahteve za obdelavo e-odpadkov za celo EU. Države članice lahko določijo dodatne minimalne standarde kakovosti za obdelavo zbrane OEEO. Poleg tega je Komisija z direktivo dobila pooblastilo za sprejemanje izvedbenih aktov, v katerih določi minimalne standarde kakovosti za obdelavo OEEO (vključno s predelavo, recikliranjem in pripravo za ponovno uporabo) na podlagi dela organizacij za standardizacijo v okviru mandata Komisije¹⁸.

10 V direktivi o OEEO je določeno, da so pošiljke OEEO v druge države članice EU ali tretje države dovoljene le, če so v skladu z zakonodajo EU o pošiljkah odpadkov. V primeru pošiljk odpadkov v države nečlanice EU, je v skladu s pravom EU prepovedan izvoz nevarnih e-odpadkov v države, ki niso članice Organizacije za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD)¹⁹. Od leta 2019 je tudi v skladu z mednarodnim pravom

¹⁸ Evropska komisija, *Mandate M/518 - Mandate to the European Standardisation Organisations for Standardisation in the Field of Waste Electrical and Electronic Equipment*, 24. januar 2013.

¹⁹ Člen 36 Uredbe (ES) št. 1013/2006.

prepovedan izvoz nevarnih odpadkov, vključno z nevarnimi e-odpadki, iz EU v države nečlanice OECD²⁰.

Vloge in odgovornosti

11 Komisija, in sicer v njenem imenu Generalni direktorat za okolje (GD ENV), predlaga politiko (vključno z novo zakonodajo) in spremlja izvajanje politike na področju e-odpadkov. Komisija lahko uvede tudi postopke za ugotavljanje kršitev proti državam članicam, če ne upoštevajo zakonodaje EU. Evropski statistični urad (Eurostat), ki je generalni direktorat Evropske komisije, je odgovoren za zbiranje podatkov držav članic o električni in elektronski opremi (EEO), ki je bila dana na trg, zbiranju OEEO, predelavi OEEO (vključno z recikliranjem in pripravo za ponovno uporabo) in izvoženi OEEO ter za preverjanje skladnosti teh podatkov²¹. Eurostat poroča tudi o doseganju ciljev²².

12 EU financira raziskave in krepitev zmogljivosti na področju e-odpadkov. S programom Obzorje 2020 je zagotovila skoraj 100 milijonov EUR²³, s programom LIFE pa več kot 8 milijonov EUR²⁴. Iz proračuna EU se zagotavlja tudi nekaj finančnih sredstev za splošno infrastrukturo za odpadke, in sicer iz Kohezijskega sklada in Evropskega sklada za regionalni razvoj, vendar iz podatkov, ki jih je objavila Komisija, ni razvidno, ali je del teh sredstev namenjen infrastrukturi, ki je relevantna za e-odpadke²⁵.

13 Države članice so direktivo o OEEO prenesle v nacionalno zakonodajo in vzpostavile postopke za njeno izvajanje. Podatke sporočajo tudi Eurostatu.

²⁰ Priloga VII k Baselski konvenciji o nadzoru prehoda nevarnih odpadkov preko meja in njihovega odstranjevanja.

²¹ Člen 16 Direktive 2012/19/EU in Izvedbeni sklep Komisije (EU) 2019/2193.

²² Glej Eurostat, *Waste statistics – electrical and electronic equipment*.

²³ Glej podatkovno zbirko CORDIS.

²⁴ Glej podatkovno zbirko o projektih programa LIFE.

²⁵ Evropska komisija, portal odprtih podatkov, podatki o [Kohezijskem skladu](#) in [Evropskem skladu za regionalni razvoj](#).

14 Proizvajalci električne in elektronske opreme, uvozniki (in pooblaščen zastopniki) v državah članicah so odgovorni za zagotavljanje, da so ti izdelki, ki so bili dani na trg EU, skladni z zakonodajo EU, in za financiranje ravnanja z e-odpadki.

E-odpadki, evropski zeleni dogovor in krožno gospodarstvo

15 Komisija je leta 2019 objavila svoje sporočilo o evropskem zelenem dogovoru. To je „prvotni časovni načrt ključnih politik in ukrepov“, katerega cilj je preoblikovati „EU v pravično in uspešno družbo s sodobnim, konkurenčnim in z viri gospodarnim gospodarstvom“²⁶. V sporočilu je med številnimi cilji in ukrepi predviden tudi „nov akcijski načrt za krožno gospodarstvo“. V krožnem gospodarstvu so izdelki in materiali, ki jih ti vsebujejo, zelo cenjeni, zaradi česar bi se lahko zmanjšala količina odpadkov na minimum, materiali pa ohranjali v gospodarstvu, kolikor je to mogoče²⁷. To bi vključevalo dajanje prednosti zmanjšanju uporabe materialov in povečanju ponovne uporabe v razmerju do recikliranja, kar bi pomenilo okrepitev razširjene odgovornosti proizvajalca.

16 Komisija je marca 2020 objavila sporočilo z naslovom Novi akcijski načrt za krožno gospodarstvo – Za čistejšo in konkurenčnejšo Evropo²⁸. Elektronska oprema ter oprema informacijske in komunikacijske tehnologije (IKT) sta v njem opredeljeni kot ena od ključnih vrednostnih verig, v zvezi s katero so potrebni „nujni, celoviti in usklajeni ukrepi“.

17 Komisija namerava v četrtem četrtletju leta 2021²⁹ predstaviti pobudo za krožno elektroniko, katere cilj bo spodbujanje daljše življenjske dobe izdelkov, med drugim pa naj bi vključevala³⁰:

- regulativne ukrepe, ki zajemajo zasnovo električne in elektronske opreme, namenjene izboljšanju energijske učinkovitosti, trajnosti, popravljivosti, nadgradljivosti, vzdrževanja, ponovne uporabe in recikliranja,

²⁶ COM(2019) 640 final, str. 2.

²⁷ Služba Evropskega parlamenta za raziskave, *Closing the loop: New circular economy package*, januar 2016, str. 2 in 3.

²⁸ COM(2020) 98 final.

²⁹ Priloga k COM(2020) 690 final.

³⁰ Oddelek 3.1 COM(2020) 98 final.

- dajanje prednosti elektroniki in izdelkom IKT za izvajanje „pravice do popravila“, vključno s pravico do posodobitve zastarele programske opreme,
- regulativne ukrepe za polnilnike za mobilne telefone in podobne naprave,
- izboljšanje zbiranja OEEO, vključno s preučitvijo možnosti vseevropskega programa za vračilo starih mobilnih telefonov, tablic in polnilnikov,
- pregled pravil EU o nevarnih snoveh v električni in elektronski opremi.

Obseg pregleda in uporabljen pristop

18 Ta pregled je osredotočen na vlogo in ukrepe EU v zvezi z OEEO. V njem so preučeni ukrepi EU na področju e-odpadkov in poudarjeni ključni izzivi v zvezi z izvajanjem direktive o OEEO. V pregled je vključeno obdobje od začetka veljavnosti direktive o OEEO leta 2012 (avgust 2012) do januarja 2021. Sodišče se je osredotočilo na opredelitev izzivov v zvezi z ravnanjem z e-odpadki v EU. Imelo je sestanke z uradniki GD ENV, pregledalo pa je tudi:

- svoja poročila³¹ in poročila nacionalnih vrhovnih revizijskih institucij,
- ocene politik Evropske komisije, zlasti končno poročilo o pregledu spodbujanja skladnosti z določbami o OEEO iz leta 2017,
- poročila Evropskega parlamenta, vključno s poročili službe Evropskega parlamenta za raziskave,
- publikacije akademikov, možganskih trustov in nevladnih organizacij o ravnanju z OEEO.

19 Ta dokument ni revizijsko poročilo, temveč pregled, ki temelji predvsem na javno dostopnih informacijah ali gradivu, zbranem posebej za ta pregled. V njem so združene informacije in vedenje o stanju na področju politike o e-odpadkih v EU ter izzivih, s katerimi se srečuje EU pri izboljševanju predelave e-odpadkov, s čimer Sodišče prispeva k širši razpravi o zmanjšanju količine odpadkov in načinih za doseganje bolj krožnega gospodarstva. Ker je ta pregled objavljen v prvem četrletju leta 2021, ga bo Komisija lahko upoštevala pri pripravi pobude za krožno elektroniko, ki je načrtovana za zadnje četrletje leta 2021.

³¹ Posebno poročilo št. 1/2020 – Ukrepi EU v zvezi z okoljsko primerno zasnovo in označevanjem energijske učinkovitosti: pomemben prispevek k večji energijski učinkovitosti zmanjšujejo velike zamude in neskladnost – in Posebno poročilo št. 16/2019 – Evropski okoljsko-ekonomski računi: koristnost za oblikovalce politik je mogoče izboljšati.

Okvir EU za ravnanje z e-odpadki

EU zbira in predeluje več e-odpadkov kot večina drugih delov sveta

20 Glede na svetovne statistične podatke o e-odpadkih so stopnje zbiranja in obdelave e-odpadkov v EU višje kot v večini delov sveta. Po podatkih partnerstva za svetovne statistične podatke o e-odpadkih je Evropa (tako EU kot tudi države nečlanice EU) celina z najvišjo stopnjo ustvarjanja e-odpadkov na prebivalca, vendar tudi del sveta z najvišjimi stopnjami zbiranja in recikliranja OEEO. Evropa na prebivalca ustvari približno toliko e-odpadkov kot Ameriki ali Oceanija, vendar je v Evropi stopnja zbiranja in recikliranja več kot štirikrat višja kot tam (glej [tabelo 1](#)).

Tabela 1 – Ustvarjeni, zbrani in reciklirani e-odpadki po celinah (podatki za leto 2019)

Kazalniki		Afrika	Ameriki	Azija	Evropa	Oceanija
Ustvarjeni e-odpadki	skupaj (v Mt)	2,9	13,1	24,9	12,0	0,7
	na prebivalca (v kg)	2,5	13,3	5,6	16,2	16,1
E-odpadki, dokumentirani za zbiranje in ustrezno recikliranje	skupaj (v Mt)	0,03	1,2	2,9	5,1	0,06
	kot delež vseh nastalih odpadkov (v %)	0,9	9,4	11,7	42,5	8,8

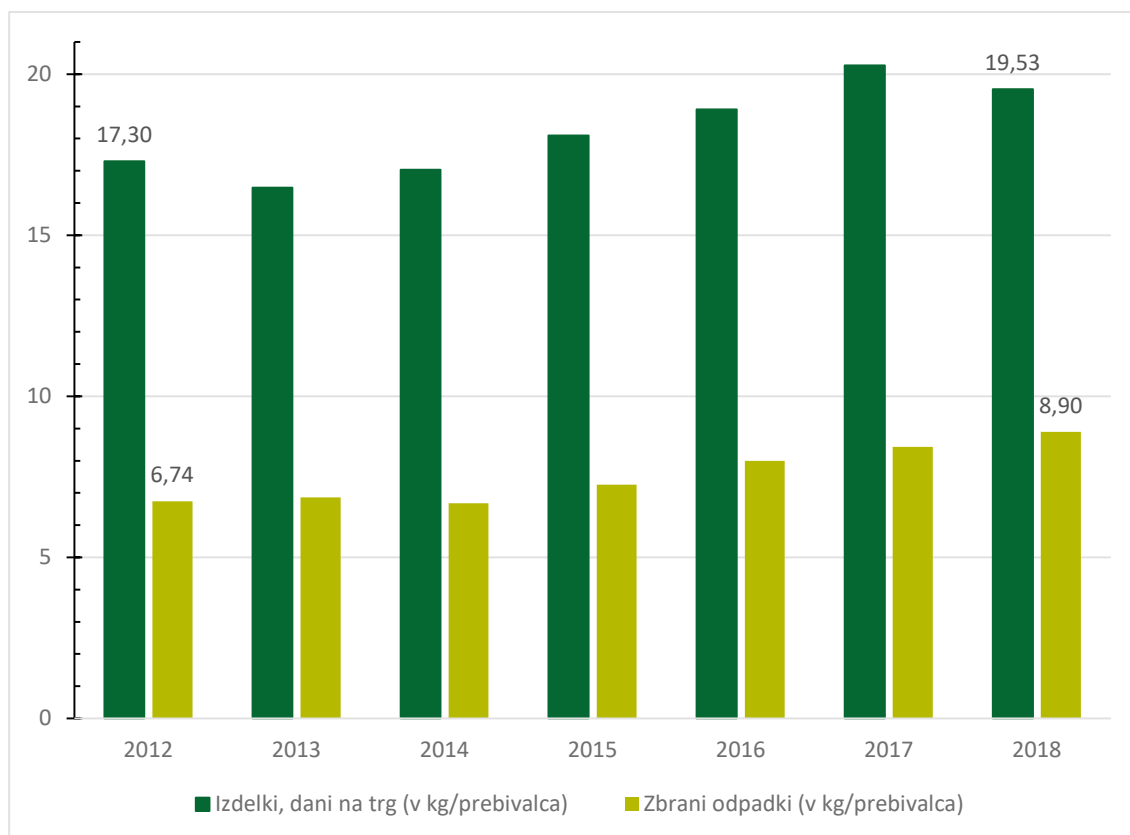
Vir: Evropsko računsko sodišče s podatki iz poročila [Global E-waste Monitor 2020](#)

21 Države članice EU so pri zbiranju e-odpadkov uspešnejše od večine držav nečlanice EU, vključno z razvitimi državami, kot so Združene države Amerike in Japonska (glej [sliko 1](#) v [Prilogi II](#)).

Zbiranje in predelava e-odpadkov v EU sta se s časom izboljšala

22 Iz podatkov Eurostata je razvidno, da se je količina zbrane OEEO na prebivalca v EU v obdobju 2012–2018 povečala (glej [sliko 4](#) in [sliko 2](#) v [Prilogi II](#)). Glede na podatke, ki so bili na voljo do leta 2018, je v EU kljub razlikam med državami članicami obstajal splošni trend povečevanja stopnje zbiranja OEEO (glede na povprečno težo izdelkov, danih na trg v predhodnih treh letih, glej [tabelo 1](#) v [Prilogi II](#)).

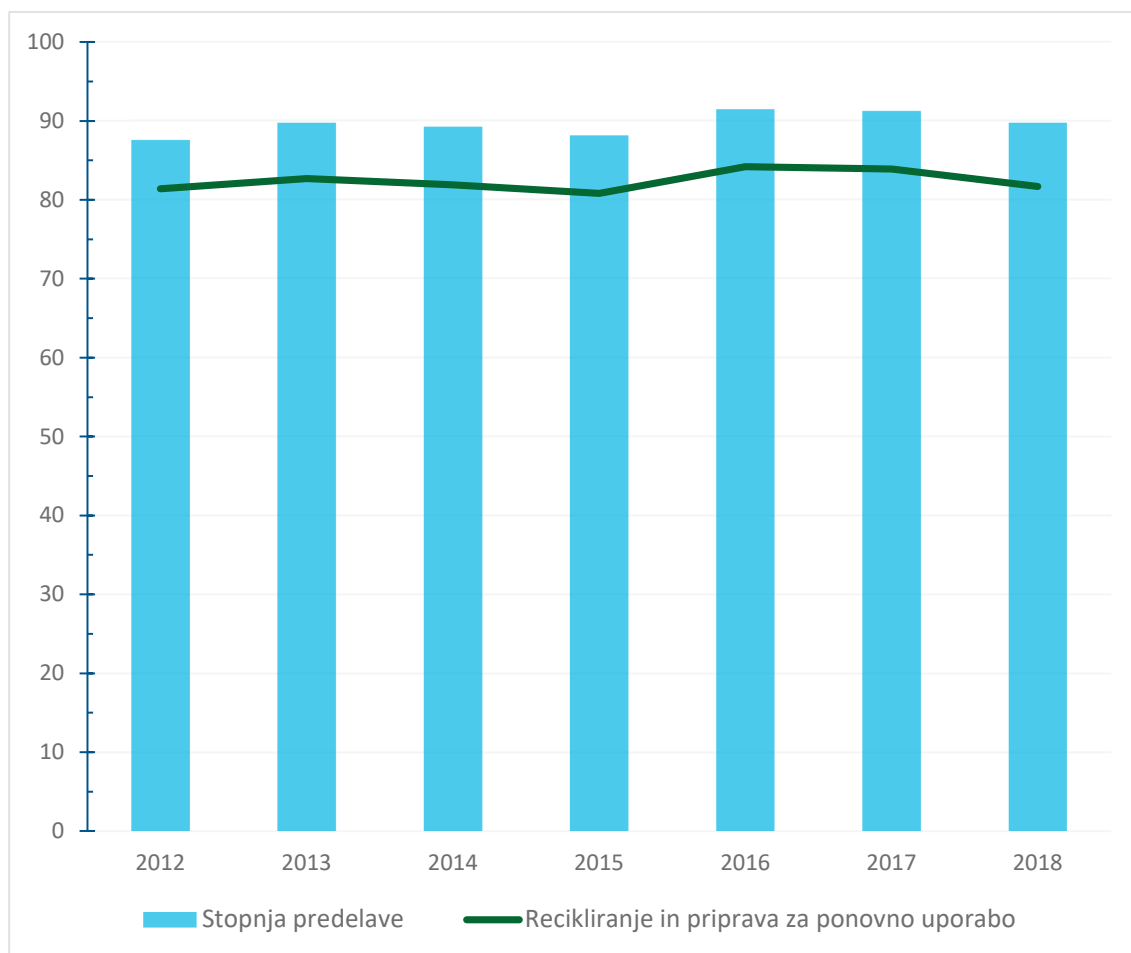
Slika 4 – Električna in elektronska oprema, dana na trg, ter zbrana OEEO (EU-27, v kg na prebivalca)

Vir: Evropsko računsko sodišče na podlagi podatkov Eurostata

23 Predelava zajema različne vrste postopkov, kot so recikliranje, priprava za ponovno uporabo in sežiganje (energijska predelava). Iz podatkov Eurostata je razvidno, da je bilo v EU med letoma 2012 in 2018 predelane več kot 87 % zbrane OEEO, več kot 80 % zbrane OEEO pa je bilo reciklirane (glej [sliko 5](#)).

Slika 5 – Stopnja predelave OEE0 ter stopnja recikliranja in priprave za ponovno uporabo (EU-27, v %)

Opomba: Stopnja glede na zbrano OEE0.

Vir: Evropsko računsko sodišče na podlagi podatkov Eurostata

EU je dosegla svoje pretekle cilje za zbiranje in predelavo OEE0 ter si nato zastavila zahtevnejše cilje za zbiranje in predelavo

24 Države članice EU so morale od 31. decembra 2006 do 31. decembra 2015 doseči minimalno stopnjo zbiranja OEE0 iz zasebnih gospodinjstev, in sicer v povprečju 4 kg na prebivalca na leto³². Podatki Eurostata kažejo, da so skoraj vse države EU do leta 2015 dosegle ta cilj (glej [sliko 2](#) v *Prilogi II*).

³² Člen 5.5 Direktive 2002/96/ES in člen 7.1 Direktive 2012/19/EU.

25 Države članice so morale leta 2016 doseči minimalno stopnjo zbiranja 45 % vse OEEO (ne le iz zasebnih gospodinjstev) glede na povprečno težo električne in elektronske opreme, dane na trg v preteklih treh letih³³. Bolgarija, Češka, Latvija, Litva, Madžarska, Malta, Poljska, Romunija, Slovenija in Slovaška so izkoristile odstopanje, v skladu s katerim so lahko cilj vsaj 40 % dosegle do avgusta 2016. Večina držav članic je dosegla cilj 45 %, prav tako pa tudi EU kot celota. Vendar dve državi članici cilja nista dosegli, več pa jih je bilo v naslednjih dveh letih manj uspešnih, čeprav so presegle minimalno stopnjo zbiranja (glej [sliko 3](#) in [tabelo 1](#) v *Prilogi II*).

26 Države članice morajo od leta 2019 dosegati minimalno stopnjo zbiranja 65 % vse OEEO glede na povprečno težo električne in elektronske opreme, dane na trg v predhodnih treh letih, ali 85 % OEEO, ustvarjene na ozemlju zadevne države članice. Januarja 2021 podatki o zbiranju OEEO za leto 2019 še niso bili na voljo.

27 Glede na podatke Eurostata so bili cilji EU glede predelave in recikliranja, določeni za leti 2012 in 2015, doseženi (glej [sliko 4](#) in [sliko 5](#) v *Prilogi II*). Od leta 2018 naprej se pri ciljih glede predelave uporablja drugačna kategorizacija OEEO, podatki o doseganju teh ciljev pa januarja 2021 niso bili na voljo.

³³ Člen 7.1 Direktive 2012/19/EU.

Ukrepi Komisije za izboljšanje politike EU o e-odpadkih

EU je prilagodila svojo zakonodajo o OEEO

28 V direktivi o OEEO iz leta 2012 so ohranjene glavne značilnosti direktive iz leta 2003, vendar je bilo z njo uvedenih več znatnih sprememb. Med drugim je bila uvedena nova klasifikacija OEEO, in sicer je bilo namesto prej desetih relativno ozkih kategorij uvedenih šest odprtih kategorij.

29 Še ena sprememba je bila sprejetje drugačnega merila za določitev ciljev za zbiranje. V skladu z direktivo iz leta 2003 so morale vse države članice doseči cilj 4 kg/prebivalca za zbiranje OEEO iz zasebnih gospodinjstev. Cilji za zbiranje, ki so v direktivi iz leta 2012 določeni za leti 2016 in 2019, pa veljajo za vso OEEO (iz podjetij in zasebnih gospodinjstev). Ti novi cilji so izraženi kot odstotek povprečne teže električne in elektronske opreme, dane na trg v državi članici v predhodnih treh letih, ali kot odstotek OEEO, ustvarjene v državi članici.

30 Komisija je leta 2017 sprejela izvedbeno uredbo, v kateri je določena skupna metodologija za izračun teže električne in elektronske opreme (EEO), dane na nacionalni trg, in ustvarjene OEEO, da bi se med državami članicami uskladil izračun letne stopnje zbiranja OEEO³⁴.

31 Leta 2018 je bila s spremembo direktive o OEEO³⁵ obveznost sporočanja podatkov združena v enotno letno elektronsko poročanje na podlagi predloge, ki jo je pripravila Komisija³⁶. S spremembo okvirne direktive o odpadkih iz istega leta so bile uvedene splošne minimalne zahteve za sheme razširjene odgovornosti proizvajalca, tudi za OEEO³⁷, z njo pa se je zahtevalo tudi uravnavanje pristojbin, ki jih proizvajalci ali uvozniki plačajo organizacijam za odgovornost proizvajalcev, ob upoštevanju vidikov

³⁴ Izvedbena uredba Komisije (EU) 2017/699.

³⁵ Direktiva 2018/849.

³⁶ Člen 16.6 Direktive 2012/19/EU.

³⁷ Člen 8a (kakor je bil spremenjen z Direktivo (EU) 2018/851) Direktive 2008/98/ES.

okoljsko primerne zasnove, kot so trajnost, popravljivost, možnost recikliranja in prisotnost nevarnih snovi.

32 Komisija je leta 2019 sprejela zakonodajo za uskladitev formata, ki se uporablja za registre proizvajalcev električne in elektronske opreme v državah članicah³⁸, ter vzpostavitev postopkov za zbiranje podatkov in poročanje, s katerimi so bile dopolnjene spremembe v postopkih poročanja iz leta 2018³⁹.

Komisija je ocenila izvajanje politike in uvedla postopke za ugotavljanje kršitev

33 Komisija je leta 2017 izvedla pregled spodbujanja skladnosti z določbami o OEEO, v katerem je ocenila, ali države članice delujejo v skladu z zakonodajo o OEEO⁴⁰. Pri tem postopku je bila uporabljena klasifikacija držav članic EU v tri skupine glede na njihovo izpolnjevanje ocenjevalnih meril (glej [sliko 6](#))⁴¹.

³⁸ Izvedbena uredba Komisije (EU) 2019/290.

³⁹ Izvedbeni sklep Komisije (EU) 2019/2193.

⁴⁰ Evropska komisija, *WEEE compliance promotion exercise – final report*, december 2017.

⁴¹ *WEEE compliance promotion exercise – final report*, december 2017, str. 76–84.

Slika 6 – Ocena politike ravnanja z OEE0 v državah članicah, ki jo je opravila Komisija (2017)

Skupina A

Dobri dosežki na področju kvantitativnih meril IN
izvajanje dobrega sklopa kvalitativnih ukrepov

- Avstrija, Bolgarija, Nemčija, Madžarska, Irska, Litva, Finska, Francija, Španija in Združeno kraljestvo

Skupina B

Dobri dosežki na področju kvantitativnih meril IN
izvajanje več kvalitativnih ukrepov

- Belgija, Latvija, Luksemburg, Nizozemska, Poljska, Portugalska, Slovaška in Švedska

Skupina C

Nizki/stagnirajoči dosežki na področju kvantitativnih meril ALI
izvajanje omejenega števila kvalitativnih ukrepov ali neizvajanje kvalitativnih ukrepov

- Češka, Hrvaška, Ciper, Danska, Estonija, Grčija, Italija, Malta, Romunija in Slovenija

Opomba: Rezultati ne pomenijo nujno neskladnosti z zakonodajo EU o OEE0.

Vir: [WEEE compliance promotion exercise 2017](#)

34 Komisija je v svojem poročilu navedla tudi primere, ki jih šteje za dobro prakso, kot npr.:

- svobodna konkurenca med subjekti, odgovornimi za ravnanje z OEE0 v Bolgariji, pri čemer se dajatve za zbiranje določajo na podlagi njihovega tržnega deleža,
- obvezne naložbe proizvajalcev ali organizacij za odgovornost proizvajalcev v kampanje za obveščanje in ozaveščanje na Portugalskem,
- zahteve v zvezi s kakovostjo obvezne obdelave na Irskem in v Franciji,
- prepoved gotovinskih plačil v Franciji za izboljšanje sledljivosti OEE0 in boj proti uhajanju e-odpadkov iz uradne sheme,
- uvedba okoljskega znaka za električno in elektronsko opremo, zasnovano za enostavno popravilo, v Avstriji,

- o ločevanje OEEO, ki jo je mogoče ponovno uporabiti, od OEEO, ki je ni mogoče ponovno uporabiti, na primarnih in sekundarnih zbirnih mestih v Flandriji (Belgija).

35 V okviru pregleda spodbujanja skladnosti z določbami o OEEO so bila navedena tudi priporočila v zvezi z zadevami, kot so upravljanje in financiranje ravnanja z OEEO, izvrševanje, nezakonite dejavnosti, ozaveščanje, kakovost podatkov, razširjena odgovornost proizvajalca, infrastruktura za zbiranje, ponovna uporaba in zasnova izdelkov.

36 Komisija je politiko ravnanja z OEEO ocenila tudi v poročilih Svetu in Evropskemu parlamentu ter v triletnih poročilih o izvajanju direktive o OEEO (glej [sliko 7](#)).

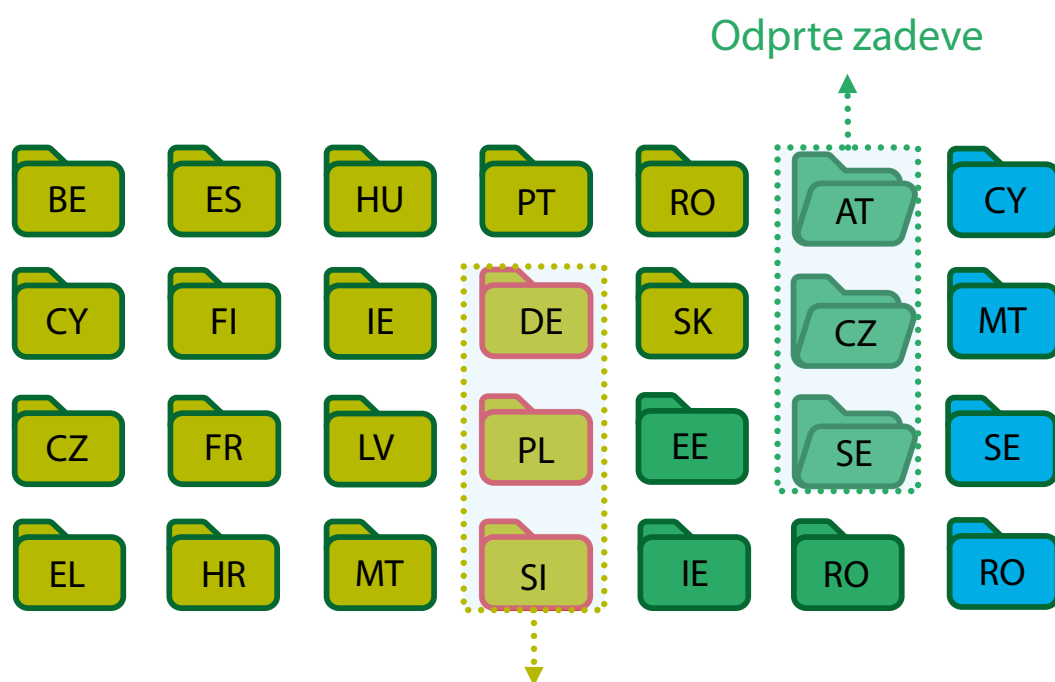
Slika 7 – Povzetek izbranih poročil Komisije o oceni politike ravnanja z OEEO

<u>12. julij 2018</u> Poročilo o izvajanju direktiv 2002/96/ES in 2012/19/EU o OEEO: v obdobju 2013–2015	• Samo sedem držav članic je direktivo o OEEO iz leta 2012 preneslo v nacionalno zakonodajo do zakonskega roka (14. februar 2014). Do leta 2018 so jo prenesle vse. • Države članice so na splošno izboljšale svoje stopnje zbiranja in predelave OEEO, čeprav podatki za nekatere države članice niso bili na voljo.
<u>18. april 2017</u> COM(2017) 171 final Poročilo o pregledu področja uporabe Direktive o OEEO in o ponovni proučitvi rokov za dosego ciljnih stopenj zbiranja	• Zaradi nove kategorizacije OEEO se ni spremenilo področje uporabe direktive o OEEO. • Cilji za zbiranje za leto 2019 so ambiciozni, vendar dosegljivi, če bodo države članice obravnavale zbrane količine OEEO, o katerih se ni poročalo, ter pomanjkljivo izvrševanje in spremljanje. • Zaradi uporabe ciljev za zbiranje po kategorijah OEEO bi se povečalo upravno breme, zato bi bila uporaba teh ciljev kontraproduktivna, poleg tega pa bi privedla do zmede.
<u>18. april 2017</u> COM(2017) 173 final Poročilo o ponovni proučitvi ciljev predelave, o možni določitvi ločenih ciljev za OEEO, ki jo je treba pripraviti za ponovno uporabo, in o ponovni proučitvi metode izračuna ciljev predelave	• Cilji za predelavo za leto 2018 so tako ambiciozni kot prejšnji. • Zaradi cilja za ponovno uporabo na ravni EU bi se povečalo upravno breme, nacionalni cilji pa bi lahko bili koristni, če bi države članice dejavno sodelovale.
<u>April 2015</u> Študija Cilji za predelavo OEEO, cilji za pripravo za ponovno uporabo in metoda za izračun ciljev za predelavo	• Cilji za predelavo za leto 2018 so tako ambiciozni kot prejšnji. • Na količino predelanih odpadkov je vplivala predvsem količina zbranih odpadkov. • Z novimi cilji za predelavo se ne spodbuja predelava materialov, ki so v majhnih količinah prisotni v OEEO. • Ozaveščenost javnosti je pomembna za spodbujanje ponovne uporabe in popravila. • Organizacije, ki spodbujajo ponovno uporabo in popravilo, bi morale imeti dostop do OEEO že v zgodnji fazi zbiranja. • Priporoča se prihodnja uskladitev s strategijo EU za krožno gospodarstvo, zlasti v zvezi z okoljsko primerno zasnovo in kritičnimi surovinami.

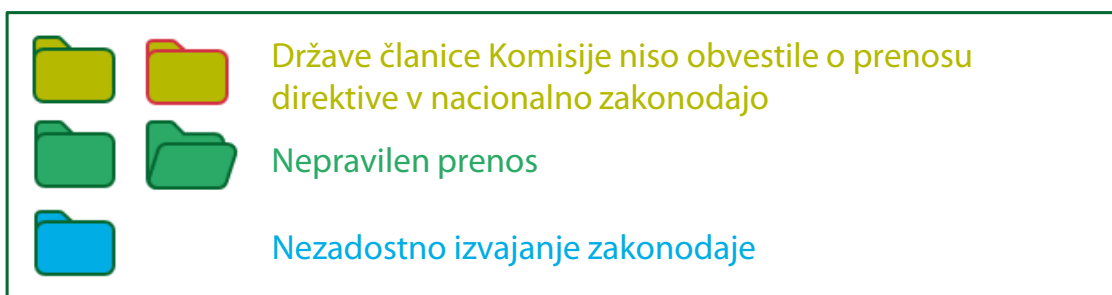
Vir: Evropsko računsko sodišče na podlagi poročil Komisije, navedenih v tabeli

37 Poleg ocenjevanja izvajanja politike je Komisija v zvezi z direktivo o OEEO zoper države članice uvedla 28 postopkov za ugotavljanje kršitev. Komisija je Sodišču Evropske unije predložila tri zadeve proti državam članicam, ki je niso obvestile o prenosu direktive v nacionalno zakonodajo, zadeve pa je umaknila, ko so te tri države članice direktivo prenesle. Decembra 2020 so bile še vedno odprte tri zadeve v zvezi z nepravilnim prenosom direktive (glej [slika 8](#)).

Slika 8 – Postopki za ugotavljanje kršitev v zvezi z direktivo o OEEO (januar 2021)

Zadeve, predložene Sodišču Evropske unije; zaključeno po tem, ko je Komisija zadeve umaknila

Vir: Evropsko računsko sodišče na podlagi podatkov Evropske komisije

Izzivi pri ravnanju z e-odpadki v EU

Izvajanje obstoječih zahtev glede obdelave e-odpadkov

38 V direktivi o OEEO so določene splošne zahteve za „primerno obdelavo“ e-odpadkov, ki vključujejo⁴²:

- odstranitev vseh tekočin,
- odstranitev nekaterih snovi, zmesi in sestavnih delov glede na vrsto OEEO (npr. odstranitev katodnih cevi iz televizorjev, odstranitev kartuš za toner iz tiskalnikov),
- minimalne zahteve za osnovno infrastrukturo objektov za skladiščenje in obdelavo OEEO.

39 V skladu z direktivo o OEEO lahko države članice te splošne zahteve dopolnijo še z minimalnimi standardi kakovosti za obdelavo OEEO, poleg tega pa je v njej določeno, da je treba uskladiti zahteve za obdelavo e-odpadkov po vsej EU⁴³. Komisija je ta proces začela s tem, da je pooblastila Evropski odbor za elektrotehniško standardizacijo (CENELEC) za razvoj skupnih evropskih standardov za obdelavo OEEO⁴⁴.

40 Od leta 2014 do leta 2020 je CENELEC razvil trinajst standardov. Ti standardi so prostovoljni, čeprav lahko Komisija v skladu z direktivo o OEEO na podlagi teh standardov določi minimalne standarde kakovosti za vso EU (česar do januarja 2021 ni storila). Zajemajo vrsto področij, povezanih z zbiranjem OEEO, kot npr.⁴⁵:

- zbiranje in logistika,
- obdelava in odpravljanje posledic onesnaževanja,

⁴² Člen 8.2 [Direktive 2012/19/EU](#) ter Priloga VII in Priloga VIII k njej.

⁴³ Člen 8.5 [Direktive 2012/19/EU](#).

⁴⁴ Evropska komisija, *Mandate M/518 - Mandate to the European Standardisation Organisations for Standardisation in the Field of Waste Electrical and Electronic Equipment*, 24. januar 2013.

⁴⁵ CENELEC, *European Standards for Waste Electrical and Electronic Equipment (WEEE)*, 2017.

- o priprava za ponovno uporabo.

41 Države članice so odgovorne za izvrševanje obstoječih pravil o primerni obdelavi. V direktivi o OEEO so zato določene minimalne zahteve glede inšpekcije in spremljanja za države članice, kar zajema informacije, ki jih sporočijo proizvajalci, inšpekcije izvoznih pošilk OEEO iz EU ter postopke v obratih za obdelavo⁴⁶. Poleg tega lahko v skladu z direktivo države članice proizvajalcem električne in elektronske opreme ter pošiljateljem OEEO zaračunajo stroške analiz in inšpekcij v primeru suma, da gre za pošiljko OEEO, ki je bila napačno prijavljena kot rabljena električna in elektronska oprema.

42 Leta 2017 13 od 28 držav članic ni imelo načrtov inšpekcij, v katere bi bila vključena obdelava in zbiranje OEEO, organi držav članic pa pogosto niso imeli dovolj virov, da bi se osredotočili na veliko število subjektov, in niso izvedli zakonsko predpisanega nadzora „enakovrednih pogojev obdelave“ v primeru izvoznih pošilk odpadkov iz EU⁴⁷ (glej tudi odstavek 10).

43 Pri revizijah in pregledih, ki jih izvajajo vrhovne revizijske institucije v več državah članicah, se je pokazalo, da se države EU pogosto srečujejo s težavami pri izvajanju zakonodaje EU o ravnanju z odpadki. Sodišče je našlo osem poročil, v katerih se obravnavajo zadeve, povezane z izvajanjem politike ravnanja z OEEO v EU, ter koordinirano revizijo izvrševanja evropske uredbe o pošiljkah odpadkov, ki jo je izvedlo več vrhovnih revizijskih institucij⁴⁸. V teh poročilih so opredeljene slabosti pri izvajanju politike EU za ravnanje z OEEO (glej *Prilogo III*).

⁴⁶ Člen 23 *Direktive 2012/19/EU*.

⁴⁷ Naslednje države članice niso imele načrtov inšpekcij: Češka, Danska, Madžarska, Italija, Luksemburg in Portugalska. Naslednje države članice so imele načrte samo za zbiranje ali obdelavo: Belgija, Estonija in Romunija. Za naslednje države članice ni bilo mogoče najti informacij o načrtih inšpekcij: Ciper, Francija, Grčija in Slovenija. Glej: Evropska komisija, *WEEE compliance promotion exercise – final report*, december 2017, str. 61 in 62 ter 74 in 75.

⁴⁸ EUROSAI, *Coordinated audit on the enforcement of the European Waste Shipment Regulation*, oktober 2013.

Obravnavanje kriminalne dejavnosti pri ravnanju z e-odpadki

44 Storilci kaznivih dejanj lahko pri ravnanju z OEEO nezakonita dejanja storijo na več načinov. Podjetja, ki prejmejo plačilo za obdelavo e-odpadkov, lahko povečajo dobiček z nezakonitim odlaganjem OEEO, včasih pa odstranijo le dragocene dele⁴⁹. Poleg tega se pošiljke OEEO včasih nezakonito pošiljajo v tretje države. Po navedbah Mednarodne organizacije vrhovnih revizijskih institucij (INTOSAI) so ekonomske spodbude za nezakonito ali neustrezno ravnanje z odpadki velike, medtem ko je tveganje, da bodo storilci odkriti, na splošno majhno⁵⁰. V poročilu, ki ga je pripravilo predsedstvo Sveta Evropske unije, je bilo ugotovljeno, da je odkritih primerov okoljske kriminalitete (vključno s kriminaliteto na področju ravnanja z odpadki) malo, v nekaterih primerih pa je kazenski pregon teh primerov statistično nepomemben⁵¹. Glede na navedbe v strokovnem poročilu je mogoče premoženjske koristi, pridobljene s kaznivimi dejanji v panogi odpadkov, primerjati s premoženjskimi koristmi, pridobljenimi z nedovoljenim prometom s prepovedanimi drogami, sankcije pa so veliko nižje⁵².

45 Nezakonito odlaganje OEEO in odstranjevanje dragocenih delov iz OEEO sta v EU pomembni zadevi. Italijanski organi so na primer od leta 2009 do leta 2013 odkrili 299 nezakonitih odlagališč OEEO na območjih, kot so gozdovi, industrijska območja in kmetijska zemljišča⁵³. Španski organi pa so odkrili, da neko podjetje za recikliranje OEEO kopiči velike količine e-odpadkov in jih ne obdela (glej **okvir 2**).

⁴⁹ Rucevska in drugi, *Waste Crime – Waste Risks: Gaps in Meeting the Global Waste Challenge, A Rapid Response Assessment*, UNEP in GRID-Arendal, Nairobi in Arendal, 2015, str. 8.

⁵⁰ INTOSAI, *Auditing Waste Management*, oktober 2016, str. 41.

⁵¹ Svet Evropske unije, 14065/19. Končno poročilo o osmem krogu medsebojnega ocenjevanja glede okoljske kriminalitete, str. 12.

⁵² EnviCrimeNet in Europol, *Intelligence Project on Environmental Crime (IPEC)*, februar 2015, str. 1.

⁵³ Biffi, Laura; Ciafani, Stefano; Dodaro, Francesco; Pergolizzi, Antonio; Ceglie, Chiara; Longoni, Fabrizio; Lorusso, Luca, *I pirati dei RAEE – Dall'analisi dei fenomeni d'illegalità nella raccolta, gestione e riciclo dei rifiuti da apparecchiature elettriche ed elettroniche, alle attività di prevenzione e di contrasto*, Centro di Coordinamento RAEE/Legambiente, 2014, str. 11.

Okvir 2

Primer slabega ravnanja z OEE0 v EU

Španski organi so julija 2020 aretirali pet menedžerjev podjetja za recikliranje OEE0 v Seville (Španija). Organi so podjetje obtožili, da ni obdelalo nevarnih odpadkov, ki jih je prejelo. Med drugim je kopičilo vse odpadke, nastale v Andaluziji, ki vsebujejo hladilne pline, kot so hladilniki, klimatske naprave in električni grelniki vode (ki imajo take pline v izolacijskih materialih). Ti plini so lahko še posebej škodljivi za ozonski plašč Zemlje in pomenijo potencialno tveganje za zdravje delavcev v obratu in drugih ljudi v bližini⁵⁴.

46 Glede na podatke Eurostata države članice EU zberejo količino OEE0, ki ustreza manj kot polovici teže električnih in elektronskih izdelkov, danih na trg (glej [sliko 3](#) in [tabelo 1](#) v *Prilogi II*). V okviru projekta za boj proti nezakoniti trgovini z OEE0 je bilo ocenjeno, da je v Evropi količina zavržene elektronske opreme, s katero se slabo ravna, desetkrat tolikšna kot količina OEE0, ki je bila nezakonito izvožena v druge dele sveta⁵⁵. Leta 2015 naj bi takratnih 28 držav članic EU vsako leto izvozilo približno 400 tisoč ton nedokumentirane OEE0, pomešane z rabljeno električno in elektronsko opremo⁵⁶. Za primerjavo: ta izvožena količina je bila enaka približno 10,5 % ustrezno zbrane OEE0 v teh 28 državah v letu 2015⁵⁷.

47 Pošiljke e-odpadkov v druge države članice EU morajo biti skladne z zakonodajo EU o pošiljkah odpadkov (zlasti z Uredbo (ES) št. 1013/2006)⁵⁸. Kar zadeva pošiljke v tretje države, pa so v skladu s pravom EU in mednarodnim pravom pošiljke nevarne OEE0 iz držav EU v države, ki niso članice OECD, prepovedane⁵⁹. V direktivo o OEE0 so

⁵⁴ Guardia Civil, *Cinco detenidos y dos investigados en una empresa de Sevilla dedicada al reciclaje electrónico*, 14. julij 2020.

⁵⁵ Huisman in drugi, *Countering WEEE Illegal Trade (CWIT): Summary Report, Market Assessment, Legal Analysis, Crime Analysis and Recommendations Roadmap*, avgust 2015, str. 16.

⁵⁶ Huisman in drugi, *Countering WEEE Illegal Trade: Summary Report*, 2015, str. 16.

⁵⁷ Eurostat, *Waste electrical and electronic equipment (WEEE) by waste management operations* [ENV_WASELEE_custom_441774].

⁵⁸ Člen 10.1 Direktive 2012/19/ES.

⁵⁹ Uredba (ES) št. 1013/2006, člen 36 dokumenta *OECD Decision C(2001)107/Final* in Priloga VII k Baselski konvenciji o nadzoru prehoda nevarnih odpadkov preko meja in njihovega odstranjevanja.

v pomoč organom držav članic vključena pravila za razlikovanje med rabljeno električno in elektronsko opremo ter OEEO⁶⁰.

48 Za nezakonito pošiljanje e-odpadkov se pogosto uporabi napačna opredelitev OEEO kot rabljene opreme⁶¹. Tako se pošiljke napačno prikažejo kot redne trgovinske operacije, da jim ne bi bilo treba izpolniti pravnih zahtev (glej **okvir 3**). V direktivi o OEEO so zdaj navedena pravila za razlikovanje med rabljeno opremo in e-odpadki, ta pravila pa dopolnjujejo smernice EU⁶². Pri poskusu, ki ga je izvedla nevladna organizacija Basel Action Network (BAN), se je nekoliko pokazalo, kateri so namembni kraji OEEO. Organizacija BAN je od aprila 2017 do septembra 2017 v zbirnih mestih za OEEO v desetih državah članicah EU odložila 314 kosov rabljene električne in elektronske opreme, ki je bila skrivaj opremljena s sledilci GPS. 303 od 314 kosov s sledilcem so ostali v EU, 11 pa jih je končalo v sedmih različnih državah in ozemljih, ki niso članice OECD (Gana, Hongkong, Nigerija, Pakistan, Tanzanija, Tajska in Ukrajina)⁶³.

Okvir 3

Primer nezakonite pošiljke e-odpadkov

Španski organi so junija 2020 s podporo italijanskih organov in Europol razbili hudodelsko združbo, odgovorno za nezakonito pošiljanje nevarnih odpadkov, vključno z OEEO, s Kanarskih otokov. Združba je OEEO namenoma napačno klasificirala kot rabljeno blago in jo poslala kupcem v Afriki. V letih 2018 in 2019 je skupaj poslala več kot 750 000 kg OEEO⁶⁴.

⁶⁰ Priloga VI k Direktivi 2012/19/EU.

⁶¹ Forti V. in drugi, *The Global E-waste Monitor 2020: Quantities, flows and the circular economy potential*, program SCYCLE, ki sta ga skupaj gostili Univerza Združenih narodov (UNU)/Inštitut Združenih narodov za usposabljanje in raziskave (UNITAR), Mednarodna telekomunikacijska zveza (ITU) in International Solid Waste Association (ISWA), Bonn/Ženeva/Rotterdam, 2020, str. 14.

⁶² Člen 23 Direktive 2012/19/EU in Priloga VI k njej. Glej tudi *Correspondents' Guidelines No 1: Shipments of Waste Electrical and Electronic Equipment (WEEE) and of used Electrical and Electronic Equipment (EEE) suspected to be WEEE*.

⁶³ Basel Action Network, *Holes in the Circular Economy: WEEE Leakage from Europe*, 2019, str. 6.

⁶⁴ Europol, *2500 tonnes of waste trafficked from the Canary Islands to Africa*, 29. junij 2020.

49 V skladu z uredbo EU o pošiljkah odpadkov se odpadki uvrstijo na „seznam, zelenih“ odpadkov“, za katere veljajo manj stroge zahteve za pošiljanje, ali na „oranžni“ seznam odpadkov“, za katere veljajo strožje zahteve⁶⁵. Neobdelana OEEO, običajno nevarna, na splošno spada na „oranžni“ seznam. S skupno revizijo izvrševanja uredbe o pošiljkah odpadkov, ki so jo izvedle vrhovne revizijske institucije iz sedmih držav članic in Norveške, je bilo ugotovljeno, da se nevarni odpadki (kar vključuje večino vrst OEEO) pogosto uvažajo in izvažajo kot „blago“ ali kot odpadki s seznama „zelenih“ odpadkov, da se zanje ne bi uporabljali strožji postopki in prepovedi, ki veljajo za „oranžni“ seznam odpadkov⁶⁶. Komisija je marca 2021 pregledovala uredbo o pošiljkah odpadkov⁶⁷.

50 V statističnih podatkih o mednarodni trgovini se ne razlikuje med rabljeno in novo električno in elektronsko opremo⁶⁸. Za nezakonito pošiljanje OEEO se lahko uporabi napačna opredelitev OEEO kot rabljene opreme (glej odstavek 48). Po navedbah Svetovne carinske organizacije (WCO) naj bi se to stanje spremenilo z uvedbo nove tarifne številke za električne in elektronske odpadke in ostanke v najnovejši različici nomenklature harmoniziranega sistema za klasifikacijo blaga v mednarodni trgovini, ki bo začela veljati januarja 2022⁶⁹.

51 Po podatkih Evropske komisije so države članice (vključno z Združenim kraljestvom) v obdobju 2013–2015 poročale o 2 800 nezakonitih pošiljkah odpadkov (za vse vrste odpadkov)⁷⁰. V letih 2014 in 2015 je skupina 14 okoljskih organov iz evropskih držav in regij (Avstrija, Češka, Finska, Nemčija, Irska, Italija, Malta, Severna

⁶⁵ Prilogi III in IV k Uredbi (ES) št. 1013/2006.

⁶⁶ EUROSAI, *Coordinated audit on the enforcement of the European Waste Shipment Regulation: Joint report based on eight national audits*, 2013, str. 6.

⁶⁷ Evropska komisija, *Inception Impact Assessment: Waste Shipment – revision of EU rules*, 2020.

⁶⁸ Krings, Hanna, *International trade in second-hand electronic goods and the resulting global rebound effect*, MAGKS Joint Discussion Paper Series in Economics, št. 38-2015, Philipps-Universität Marburg, Wirtschaftswissenschaften, Marburg, 2015, str. 7.

⁶⁹ Omi, Kenji, *Current situation, analysis and observations on waste control at borders by Customs*. WCO Research Paper No. 50, december 2020, str. 16. Glej tudi dokument Svetovne carinske organizacije *The new 2022 Edition of the Harmonized System has been accepted*, 8. januar 2020.

⁷⁰ Poročilo Komisije Evropskemu parlamentu in Svetu o izvajanju Uredbe (ES) št. 1013/2006 o pošiljkah odpadkov, COM(2018) 762, str. 6.

Irska, Norveška, Poljska, Škotska, Slovenija, Švedska in Wales) poročala o 815 kršitvah v zvezi s pošiljanjem odpadkov, od katerih jih je bilo 99 povezanih z nezakonitimi pošiljkami OEE0⁷¹. V poročilu strokovnjakov raziskovalnega projekta Block Waste je bilo ocenjeno, da med letoma 2010 in 2014 33 % ustvarjenih nevarnih odpadkov v EU (ki vključujejo nevarno OEE0) ni bilo evidentiranih kot obdelanih⁷².

52 WCO od leta 2009 organizira operacije Demeter, v okviru katerih carinski in drugi organi sodelujejo pri uveljavljanju zahtev trga, ki so določene v mednarodnih pogodbah (npr. zahteve, ki se nanašajo na trgovino z odpadki). Leta 2020 je pri operaciji Demeter VI sodelovalo 73 carinskih organov in vrsta drugih akterjev, kot sta Evropski urad za boj proti goljufijam (OLAF) in Agencija Evropske unije za sodelovanje na področju preprečevanja, odkrivanja in preiskovanja kaznivih dejanj (Europol), v okviru operacije pa je prišlo do 131 zasegov. Večinoma so bili zaseženi kovinski odpadki, vendar tudi OEE0. V EU je do večine zasegov prišlo v Belgiji, na Poljskem in Danskem⁷³. Tudi v okviru predhodnih operacij Demeter je prišlo do zasegov nevarnih e-odpadkov⁷⁴.

Nadaljnje povečanje zbiranja, recikliranja in ponovne uporabe e-odpadkov

53 V skladu z direktivo o OEE0 je treba od leta 2019 dosegati minimalno stopnjo zbiranja 65 % vse OEE0 glede na povprečno težo električne in elektronske opreme, dane na trg v predhodnih treh letih, ali 85 % OEE0, ustvarjene na ozemlju zadevne države članice⁷⁵. Pri prvem cilju (65 %) se stopnja zbiranja meri glede na povprečno težo EEO, dane na trg, kar pomeni, da se s ciljem 65 % ne meri deleža ustvarjene OEE0, ki se zbere.

⁷¹ Olley, Katie in drugi, *IMPEL – TFS Enforcement Actions 2014–2015: Enforcement of the European Waste Shipment Regulation*. Mreža Evropske unije za izvajanje in uveljavljanje okoljskega prava (IMPEL), str. 28–32.

⁷² Meneghini in drugi, *An exploratory estimate of the extent of illicit waste trafficking in the EU*, projekt Block Waste, oktober 2017, str. 29 in 30.

⁷³ Svetovna carinska organizacija, *Operation DEMETER VI thwarts transboundary shipments of illegal waste and ozone depleting substances*, 29. oktober 2020.

⁷⁴ Svetovna carinska organizacija, *Illegal trade in waste: overview of Operation Demeter IV*, 28. november 2018.

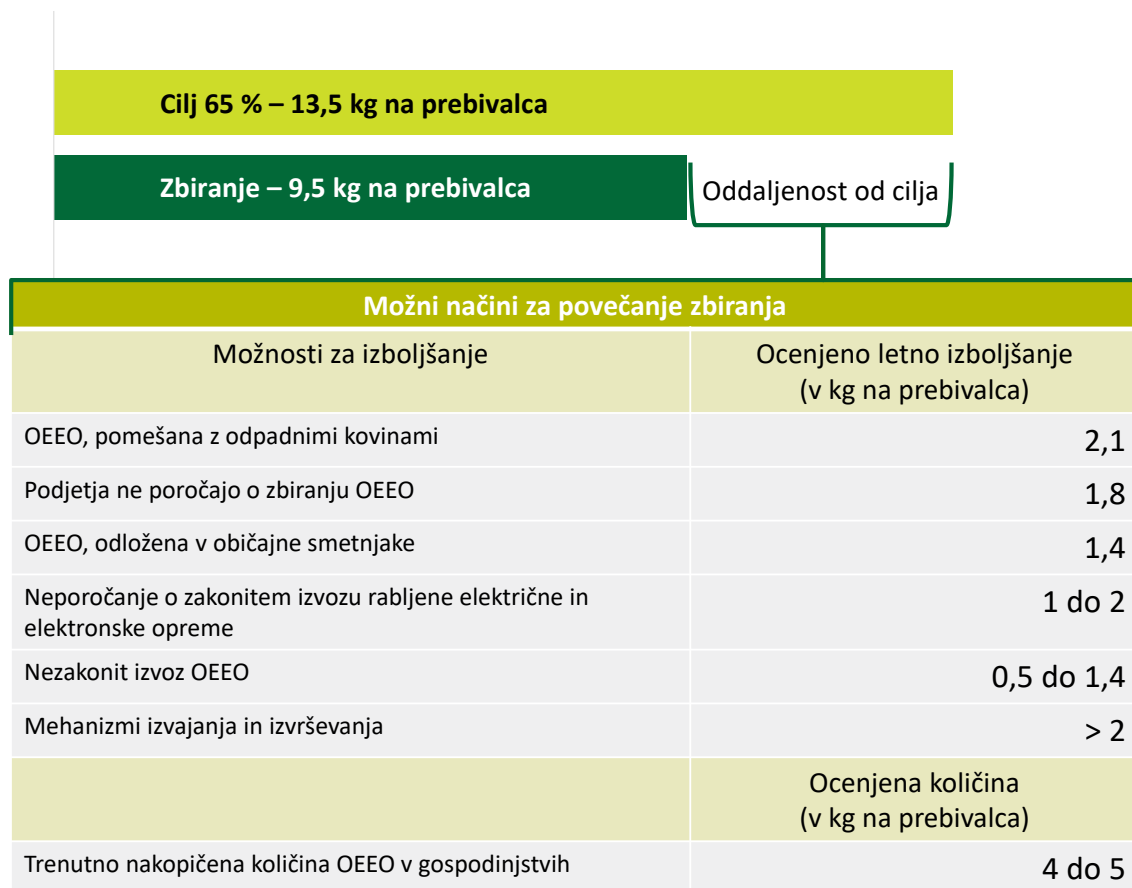
⁷⁵ Člen 7.1 Direktive 2012/19/EU.

54 Države članice morajo podatke za leto 2019 Eurostatu sporočiti do junija 2021, zato ti podatki januarja 2021 niso bili na voljo. Glede na razpoložljive podatke Eurostata za leti 2017 in 2018 je v teh dveh letih le malo držav članic doseglo 65-odstotno stopnjo zbiranja (glej [sliko 3](#) v *Prilogi II*). Z neko študijo je bilo ocenjeno, da bi cilj 65 % v letu 2019 dosegli le Bolgarija in Hrvaška, nobena država članica pa ne bi dosegla alternativnega cilja 85 %⁷⁶. Glavni razlog za to je pomešanost OEEO z odpadnimi kovinami⁷⁷ (glej [sliko 9](#)).

⁷⁶ C.P. Baldé, M. Wagner, G. Iattoni, R. Kuehr, *In-depth Review of the WEEE Collection Rates and Targets in the EU-28, Norway, Switzerland, and Iceland*, 2020, program SCYCLE, ki sta ga skupaj gostili Univerza Združenih narodov (UNU)/Inštitut Združenih narodov za usposabljanje in raziskave (UNITAR), Bonn, Nemčija, str. 28–31.

⁷⁷ Prav tam, str. 32–50.

Slika 9 – Oddaljenost od cilja za zbiranje za leto 2019
(na podlagi podatkov za leto 2018, EU-27 ter Združeno kraljestvo, Norveška in Islandija)

Vir: Evropsko računsko sodišče na podlagi dokumenta *In-depth review of the WEEE Collection Rates and Targets*, UNU/UNITAR

55 Cilji za zbiranje za leto 2019 dopolnjujejo sklop ciljev za predelavo, ki se uporabljajo od leta 2018. Ti cilji za predelavo vključujejo najnižje stopnje predelave, pa tudi najnižje stopnje recikliranja in priprave za ponovno uporabo (glej [slika 10](#)).

Slika 10 – Cilji za predelavo OEEO, ki veljajo od 15. avgusta 2018

predelava 85 % recikliranje in priprava za ponovno uporabo 80 %

- za **opremo za toplotno izmenjavo**
- za **veliko opremo** (katera koli zunanja dimenzija večja od 50 cm)

predelava 80 % recikliranje in priprava za ponovno uporabo 70 %

- za **zaslone, monitorje** in opremo z zasloni, katerih površina je večja od 100 cm²

predelava 75 % recikliranje in priprava za ponovno uporabo 55 %

- za **majhno opremo**, vključno z majhno opremo za IT in telekomunikacije

recikliranje 80 %

- za **sijalke**

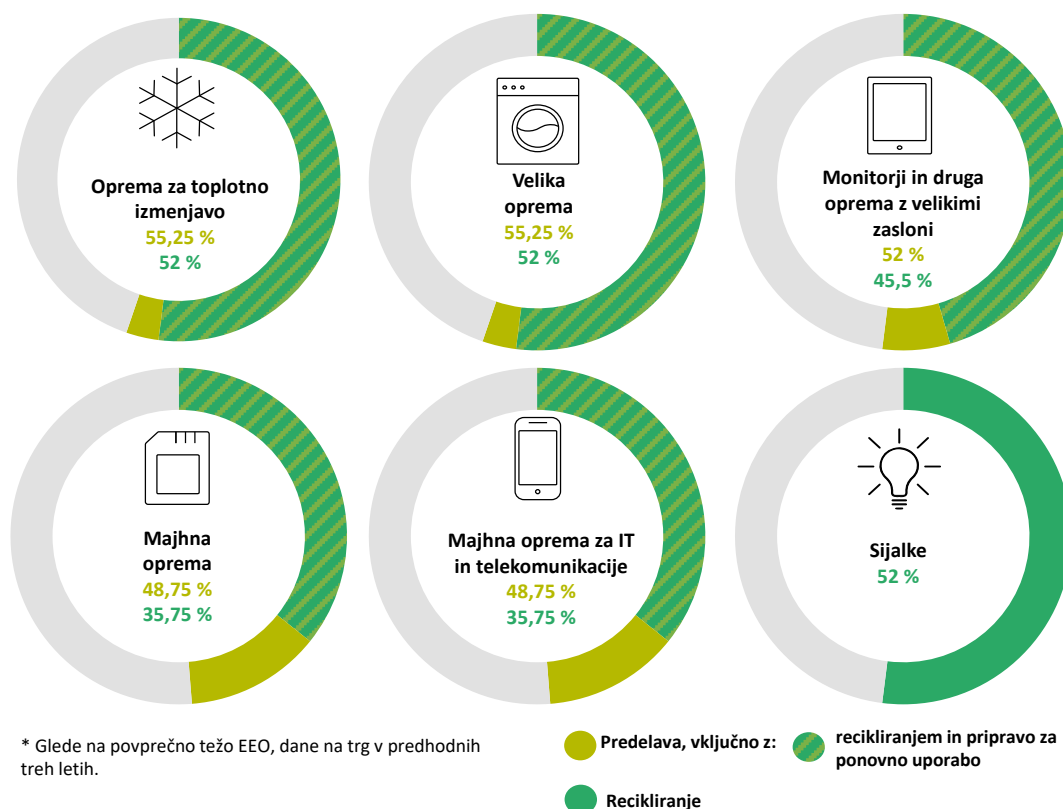
Opomba: Cilji so navedeni glede na OEEO, ki je bila obdelana po zbiranju.

Vir: Evropsko računsko sodišče na podlagi direktive o OEEO

56 Tudi če bi EU dosegla minimalno stopnjo zbiranja 65 % za vsako od šestih kategorij zavržene električne in elektronske opreme, velik del OEEO še vedno ne bi bil recikliran niti pripravljen za ponovno uporabo. Po tem hipotetičnem scenariju bi EU (merjeno glede na povprečno težo izdelkov, danih na trg) reciklirala 35,75 % svojih mobilnih telefonov, 45,5 % svojih televizorjev in 52 % svojih hladilnikov (glej [sliko 11](#)).

Slika 11 – Predelava, recikliranje in priprava za ponovno uporabo na podlagi 65-odstotne stopnje zbiranja

Če bi države članice dosegle cilj za zbiranje 65 %*, bi to pomenilo:

Vir: Evropsko računsko sodišče na podlagi direktive o OEEO

57 Z zasnovo izdelkov bi bilo mogoče zmanjšati količino e-odpadkov, če bi bila električna in elektronska oprema trajnejša, poleg tega pa bi bilo mogoče povečati ponovno uporabo, če bi bilo EEO mogoče lažje popraviti⁷⁸. Proizvajalci lahko povečajo trajnost izdelkov, na primer z boljšo izbiro materialov in s spremembami tehnik, ki se uporabljajo za sestavljanje sestavnih delov izdelka. Z boljšo zasnovo se lahko poveča tudi popravljivost izdelkov.

58 V direktivi o OEEO je nekaj določb o zasnovi izdelkov. Poleg tega so tudi v Novem akcijskem načrtu EU za krožno gospodarstvo predvidene spremembe zasnove izdelkov kot sredstvo za doseg bolj krožnega gospodarstva. Sodišče je že opozorilo na pomembnost zasnove pri recikliranju, popravljivosti in trajnosti izdelkov (glej [okvir 4](#)).

⁷⁸ Parajuly, K. in drugi, *Future e-waste scenarios*, StEP, UNU Vie-SCYCLE in UNEP IETC, Bonn in Osaka, 2019, str. 20.

Okvir 4

Predhodno delo Sodišča na področju okoljsko primerne zasnove

Sodišče je v Posebnem poročilu št. 01/2020⁷⁹ ugotovilo, da je Komisija začela upoštevati dejavnike, kot so prisotnost kritičnih in redkih materialov ter možnost recikliranja, popravljivost in trajnost izdelkov. Priporočilo je, naj Komisija sprejme standardni metodološki okvir za vključevanje zahtev krožnega gospodarstva, ki se bo uporabljal za pripravljeno delo za zakonodajne predloge, ki so relevantni za zasnovo izdelkov. Komisija je to priporočilo sprejela, izvesti pa ga mora do decembra 2021.

59 Komisija je leta 2019 posodobila zahteve v zvezi z okoljsko primerno zasnovo za deset različnih razredov izdelkov⁸⁰. Za šest razredov (hladilni aparati, elektronski prikazovalniki, gospodinjski pomivalni stroji, gospodinjski pralni in pralno-sušilni stroji, hladilni aparati z neposredno prodajno funkcijo ter varilna oprema)⁸¹ je določila, da morajo proizvajalci do leta 2021 zagotoviti, da so izdelki zasnovani tako, da jih je mogoče popraviti z „orodji iz proste prodaje“. V revidiranih zahtevah je bilo določeno tudi, da morajo proizvajalci zagotoviti, da so rezervni deli na voljo poklicnim serviserjem (v nekaterih primerih pa tudi končnim uporabnikom).

60 V posodobljene zahteve v zvezi z okoljsko primerno zasnovo še niso vključene nekatere priljubljene vrste električne in elektronske opreme, kot so mobilni telefoni in računalniki. Evropska potrošniška organizacija (BEUC), ki zastopa 45 potrošniških organizacij iz 32 evropskih držav, je zahteve kritizirala, ker v skladu z njimi končni uporabniki nimajo enake pravice dostopa do rezervnih delov, kot jo imajo poklicni serviserji⁸².

⁷⁹ Posebno poročilo Sodišča št. 01/2020 – Ukrepi EU v zvezi z okoljsko primerno zasnovo in označevanjem energijske učinkovitosti: pomemben prispevek k večji energijski učinkovitosti zmanjšujejo velike zamude in neskladnost.

⁸⁰ Evropska komisija, Tiskovni kotiček: *The new ecodesign measures explained*, 1. oktober 2019.

⁸¹ Uredba Komisije (EU) 2019/2019, Uredba Komisije (EU) 2019/2021, Uredba Komisije (EU) 2019/2022, Uredba Komisije (EU) 2019/2023, Uredba Komisije (EU) 2019/2024 in Uredba Komisije (EU) 2019/1784.

⁸² BEUC, *Thanks to the EU, we're moving closer to a repair society*, 2. oktober 2019.

Zaključne pripombe

61 EU ima v primerjavi z drugimi deli sveta dober okvir za ravnanje z e-odpadki. Države članice EU v povprečju zberejo in predelajo več OEEO kot večina tretjih držav. Zbiranje in predelava e-odpadkov v EU sta se s časom izboljšala in EU zdaj reciklira več kot 80 % zbrane OEEO. EU kot celota je izpolnila svoje pretekle cilje za zbiranje in predelavo OEEO, čeprav nekatere države članice niso dosegle cilja za zbiranje za leto 2016. EU si je nato zastavila zahtevnejše cilje za zbiranje in predelavo (vendar podatki v zvezi z njimi še niso na voljo).

62 EU je s časom izboljšala zakonodajo o elektronskih odpadkih, in sicer z revizijo ciljev, kategorizacije e-odpadkov in postopkov poročanja. Komisija je ocenila izvajanje politike, zagotovila smernice in proti državam članicam uvedla postopke za ugotavljanje kršitev.

63 Izzivi pri ravnanju z e-odpadki v EU še vedno obstajajo. Eden od njih je izvajanje obstoječih zahtev glede obdelave e-odpadkov. Nekatere države članice na primer nimajo dovolj virov, da bi pregledale veliko število subjektov in izvedle zakonsko predpisan nadzor „enakovrednih pogojev obdelave” v primeru izvoznih pošilk odpadkov iz EU. Drugi je obravnava slabega ravnanja z e-odpadki, nezakonitih pošilk in drugih kriminalnih dejavnosti. Poleg tega se EU srečuje z izzivom nadaljnega povečevanja zbiranja, recikliranja in ponovne uporabe e-odpadkov.

Ta pregled je sprejel senat I, ki ga vodi Samo Jereb, član Evropskega računskega sodišča, v Luxembourg 14. aprila 2021.

Za Evropsko računsko sodišče

Klaus-Heiner Lehne
Predsednik

Priloge

Priloga I – Povzetek ciljev za predelavo in recikliranje OEEO, ki jih je določila EU

Tabela 1 – Cilji za predelavo in recikliranje OEEO v EU

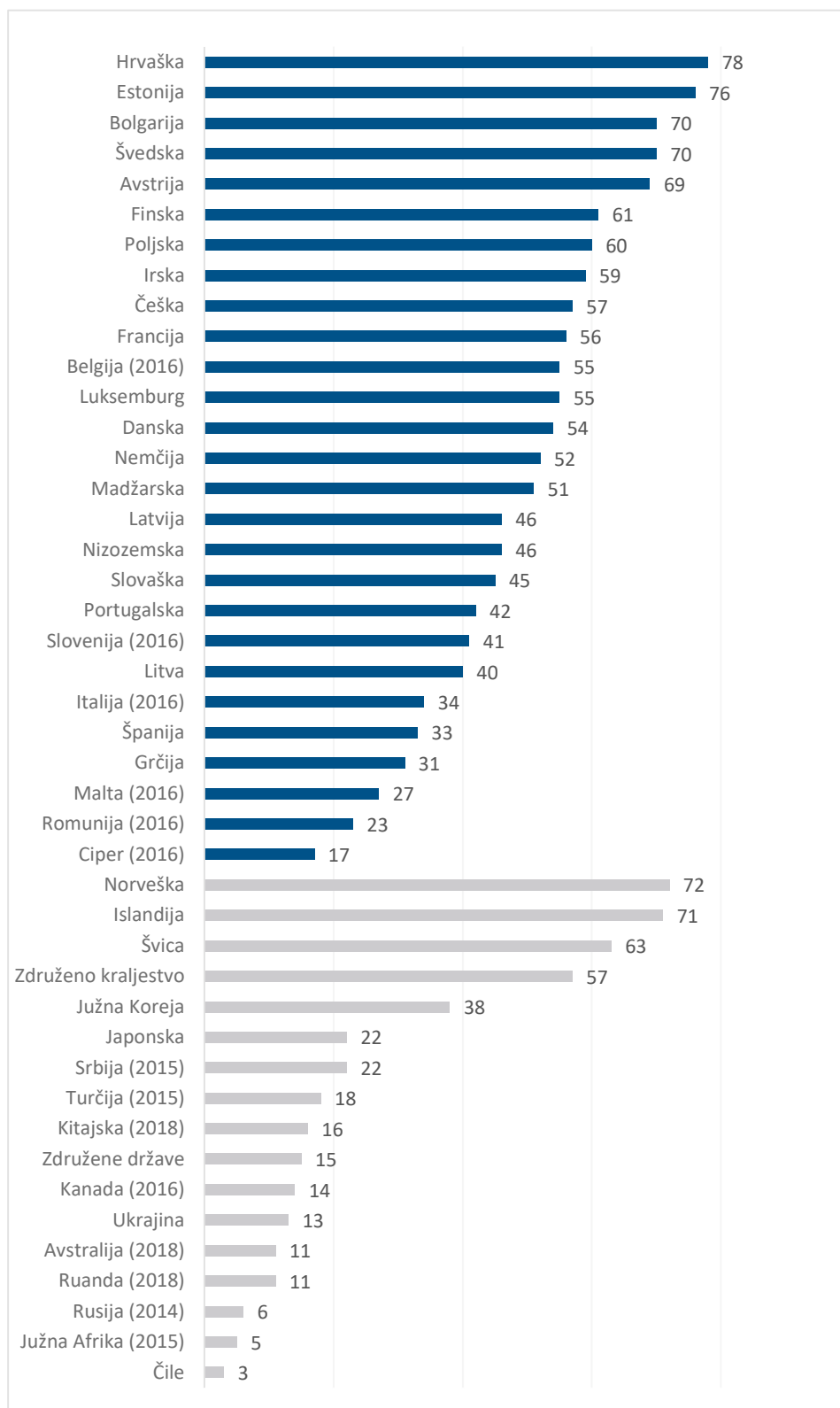
Od 13. avgusta 2012 do 14. avgusta 2015	Od 15. avgusta 2015 do 14. avgusta 2018	Od 15. avgusta 2018
predelava 80 % OEEO iz kategorije 1 ali 10 <u>Priloge I</u> ter recikliranje 75 % OEEO	predelava 85 % OEEO iz kategorije 1 ali 10 <u>Priloge I</u> ter recikliranje in priprava za ponovno uporabo 80 % OEEO	predelava 85 % OEEO iz kategorije 1 ali 4 <u>Priloge III</u> ter recikliranje in priprava za ponovno uporabo 80 % OEEO
predelava 75 % OEEO iz kategorije 3 ali 4 <u>Priloge I</u> ter recikliranje 65 % OEEO	predelava 80 % OEEO iz kategorije 3 ali 4 <u>Priloge I</u> ter recikliranje in priprava za ponovno uporabo 70 % OEEO	predelava 80 % OEEO iz kategorije 2 <u>Priloge III</u> ter recikliranje in priprava za ponovno uporabo 70 % OEEO
predelava 70 % OEEO iz kategorije 2, 5, 6, 7, 8 ali 9 <u>Priloge I</u> in recikliranje 50 % OEEO	predelava 75 % OEEO iz kategorije 2, 5, 6, 7, 8 ali 9 <u>Priloge I</u> ter recikliranje in priprava za ponovno uporabo 55 % OEEO	predelava 75 % OEEO iz kategorije 5 ali 6 <u>Priloge III</u> ter recikliranje in priprava za ponovno uporabo 55 % OEEO
recikliranje 80 % plinskih sijalk	recikliranje 80 % plinskih sijalk	recikliranje 80 % sijalk
Kategorije iz Priloge I	1. veliki gospodinjstvi aparati 2. mali gospodinjstvi aparati 3. oprema za IT in telekomunikacije 4. oprema za zabavno elektroniko in fotonapetostni paneli 5. oprema za razsvetljavo 6. električna in elektronska orodja (razen velikih nepremičnih industrijskih orodij) 7. igrače, oprema za prosti čas in šport 8. medicinski pripomočki (razen vseh vsajenih in inficiranih proizvodov) 9. instrumenti za spremljanje in nadzor 10. avtomati	
Kategorije iz Priloge III	1. oprema za toplotno izmenjavo 2. zasloni, monitorji in oprema z zasloni, katerih površina je večja od 100 cm² 3. sijalke 4. velika oprema (katera koli zunanja dimenzija večja od 50 cm) 5. majhna oprema (nobena zunanja dimenzija ni večja od 50 cm) 6. majhna oprema za IT in telekomunikacije (nobena zunanja dimenzija ni večja od 50 cm)	

Opomba: Cilji so navedeni glede na OEEO, ki je bila obdelana po zbiranju, in ne glede na izdelke, ki so bili dani na trg.

Vir: Evropsko računsko sodišče na podlagi zakonodaje EU

Priloga II – Podatki o zbiranju in predelavi OEEO

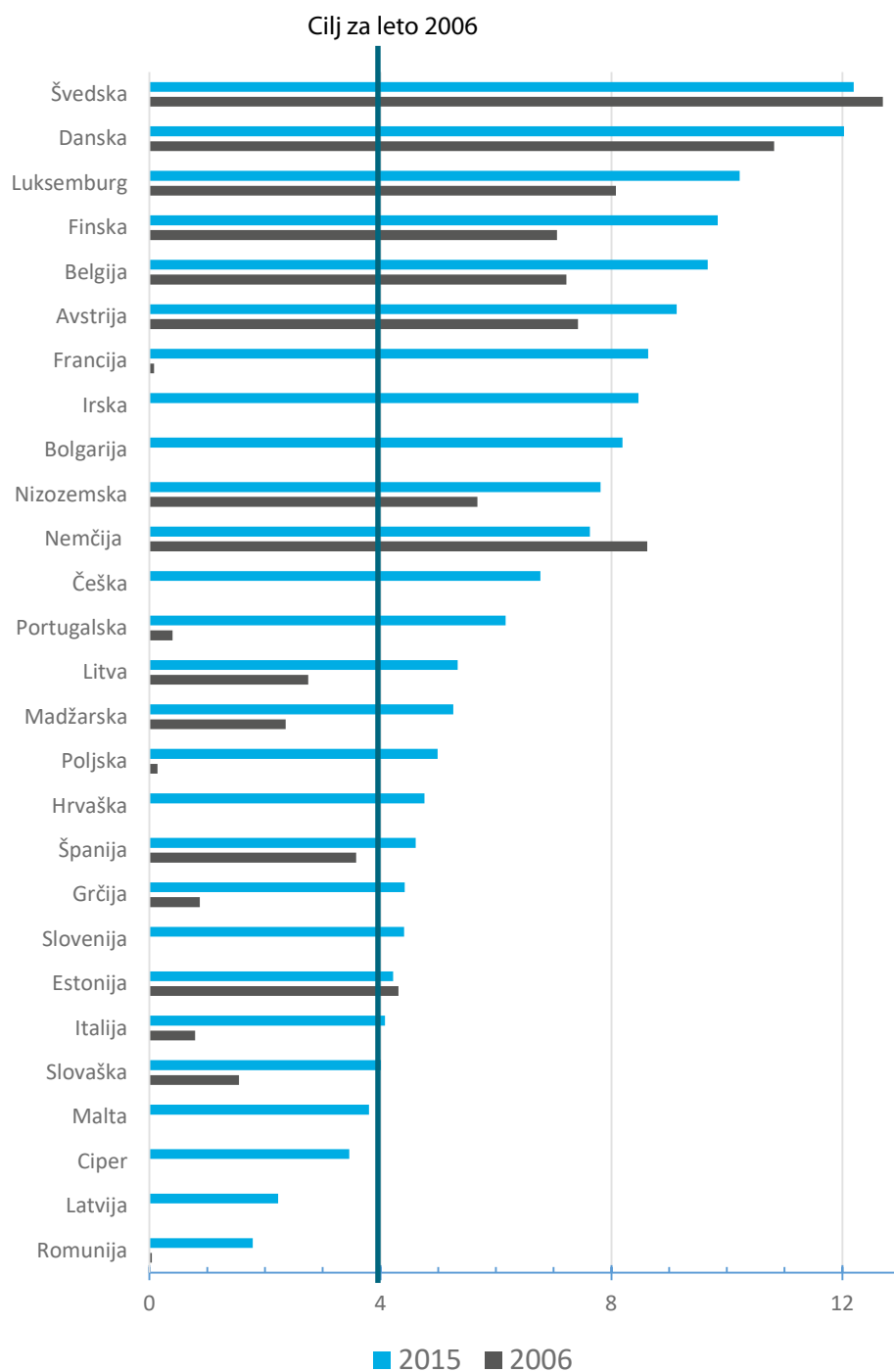
Slika 1 – Stopnja zbiranja e-odpadkov (v %, podatki za leto 2017*)

Opomba: Stopnja zbiranja je izražena kot delež ustvarjenih odpadkov.* Razen če je navedeno drugače.

Vir: Evropsko računsko sodišče po podatkih [partnerstva za svetovne statistične podatke o e-odpadkih](#)

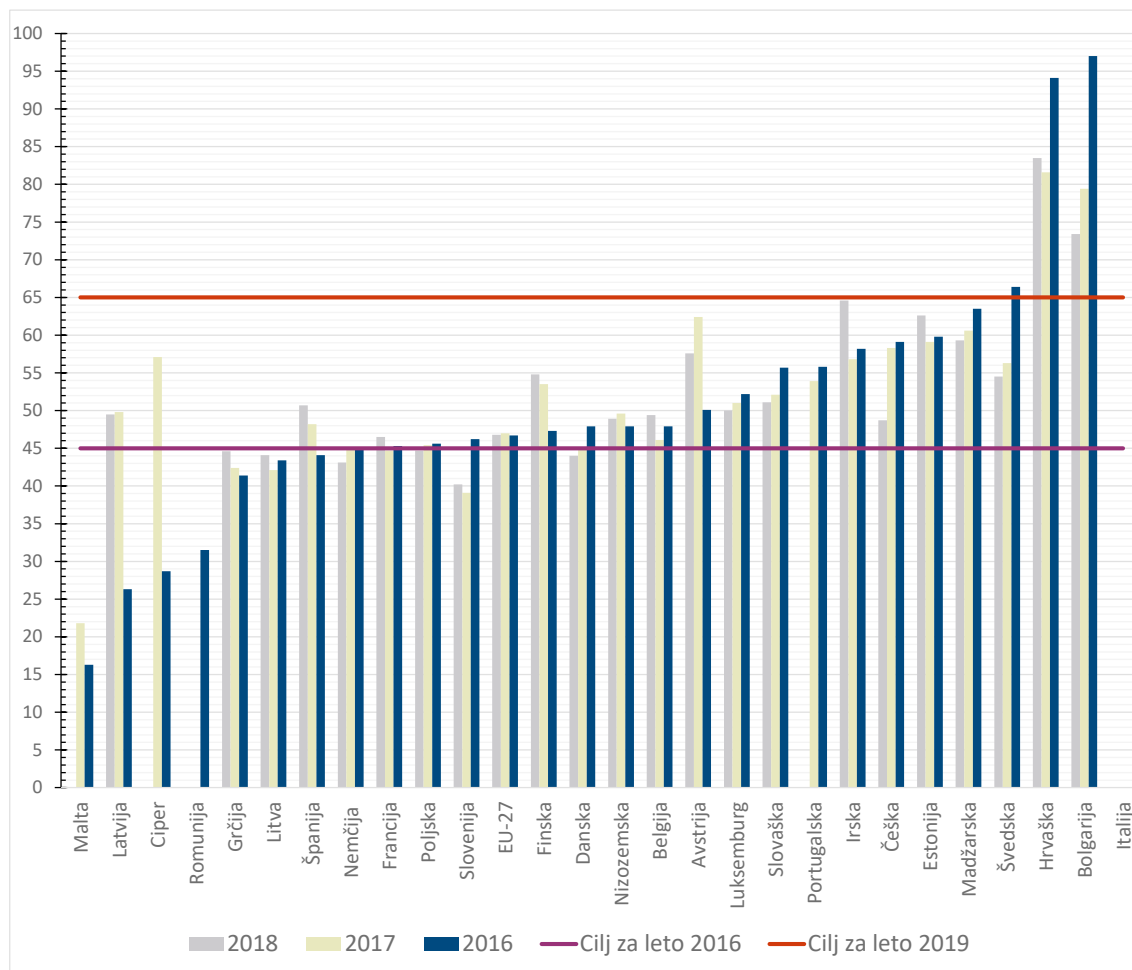
Slika 2 – Zbiranje OEEO iz zasebnih gospodinjstev (v kg/prebivalca)

Opomba: Podatki za leto 2006 niso na voljo za Bolgarijo, Hrvaško, Ciper, Češko, Irsko, Latvijo, Malto in Slovenijo.

Vir: Evropsko računsko sodišče na podlagi podatkov Eurostata

Slika 3 – Stopnja zbiranja OEEO s cilji za leti 2016 in 2019 (v %*)

* Odstotek glede na povprečno težo izdelkov, danih na trg v predhodnih treh letih.

Opomba: Podatki za Italijo niso na voljo.

Vir: Evropsko računsko sodišče na podlagi podatkov Eurostata

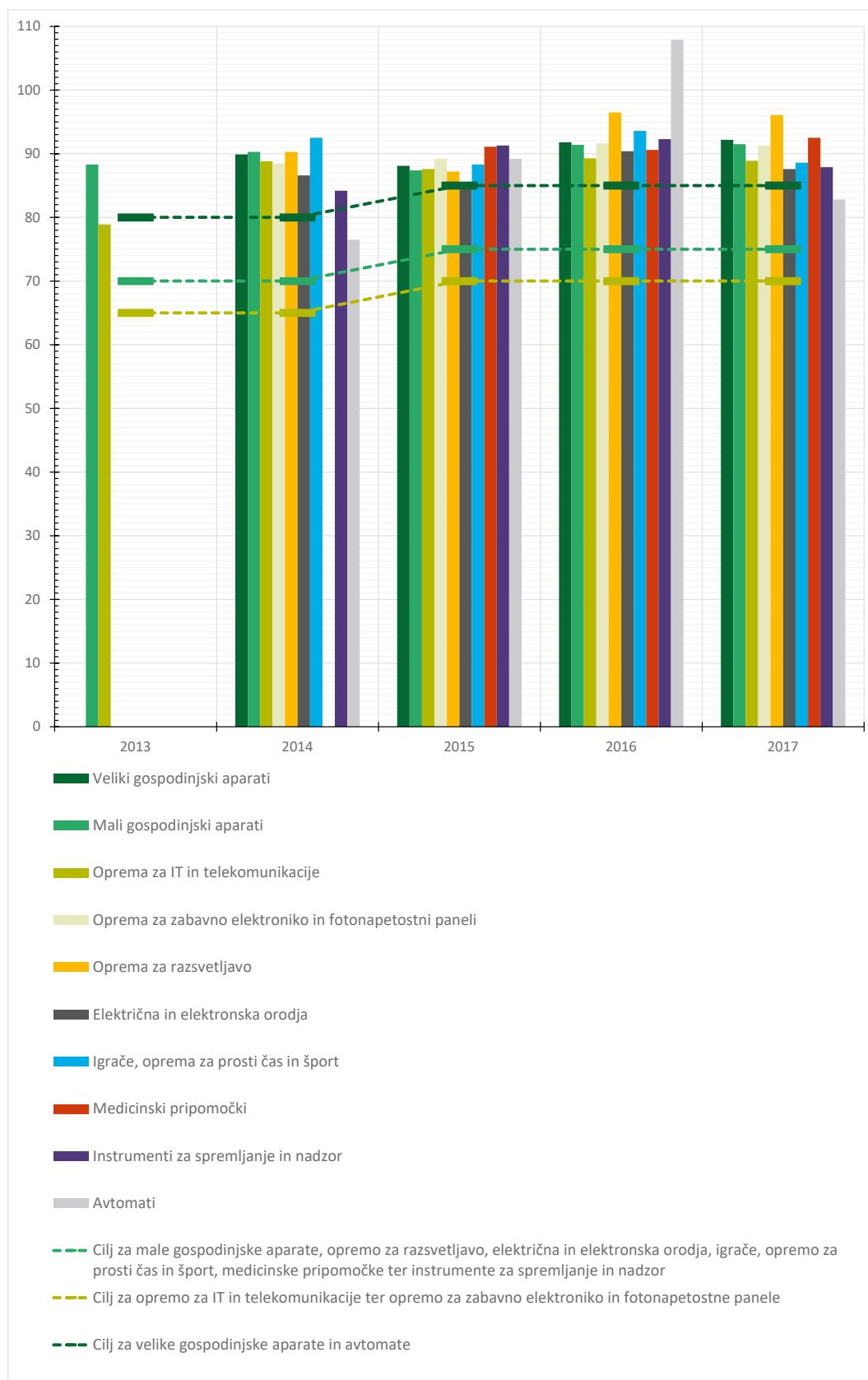
Tabela 1 – Stopnja zbiranja OEEO v EU in njenih državah članicah (v %*)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
EU-27	38,6	39,2	39,4	43,1	46,7	47,0	46,8
Avstrija	47,7	47,6	49,1	50,2	50,1	62,4	57,6
Belgija	39,4	38,8	38,6	41,4	47,9	46,1	49,4
Bolgarija	72,8	67,8	78,8	106,0	97,0	79,4	73,4
Hrvaška	ni na voljo	ni na voljo	37,2	60,1	94,1	81,6	83,5
Ciper	14,1	14,5	18,2	28,5	28,7	57,1	ni na voljo
Češka	30,4	31,4	33,0	42,0	59,1	58,3	48,7
Danska	52,5	50,1	50,8	50,3	47,9	44,9	44,0
Estonija	42,4	32,9	42,0	50,5	59,8	59,1	62,6
Finska	36,3	40,3	47,1	46,7	47,3	53,5	54,8
Francija	29,0	29,4	32,5	39,3	45,3	44,7	46,1
Nemčija	40,9	42,2	42,9	42,5	44,9	45,1	43,1
Grčija	20,5	24,6	33,0	36,8	41,4	42,4	44,6
Madžarska	35,9	45,6	54,8	60,8	63,5	60,6	59,3
Irska	42,3	45,6	50,1	55,4	58,2	56,8	64,6
Italija	48,4	43,6	34,5	39,4	ni na voljo	ni na voljo	ni na voljo
Latvija	30,2	30,3	29,3	27,7	26,3	49,8	49,5
Litva	58,3	62,1	81,6	55,8	43,4	42,1	44,1
Luksemburg	31,8	33,4	40,2	48,9	52,2	51,0	50,0
Malta	10,8	12,2	11,9	13,2	16,3	21,8	ni na voljo
Nizozemska	ni na voljo	ni na voljo	ni na voljo	45,8	47,9	49,6	48,9
Poljska	36,2	34,7	35,0	40,2	45,6	45,4	44,7
Portugalska	28,7	37,1	49,1	53,6	55,8	53,9	ni na voljo
Romunija	17,2	24,2	24,4	30,1	31,5	ni na voljo	ni na voljo
Slovaška	48,3	47,3	48,7	47,6	55,7	52,1	51,1
Slovenija	33,0	29,7	33,7	36,2	46,2	39,1	40,2
Španija	22,5	31,7	31,2	41,4	44,1	48,2	50,7
Švedska	74,1	77,5	62,7	61,7	66,4	56,3	54,5

* % povprečne količine izdelkov, ki so bili na zadevnem ozemlju dani na trg v predhodnih treh letih.

Vir: Evropsko računsko sodišče na podlagi podatkov Eurostata

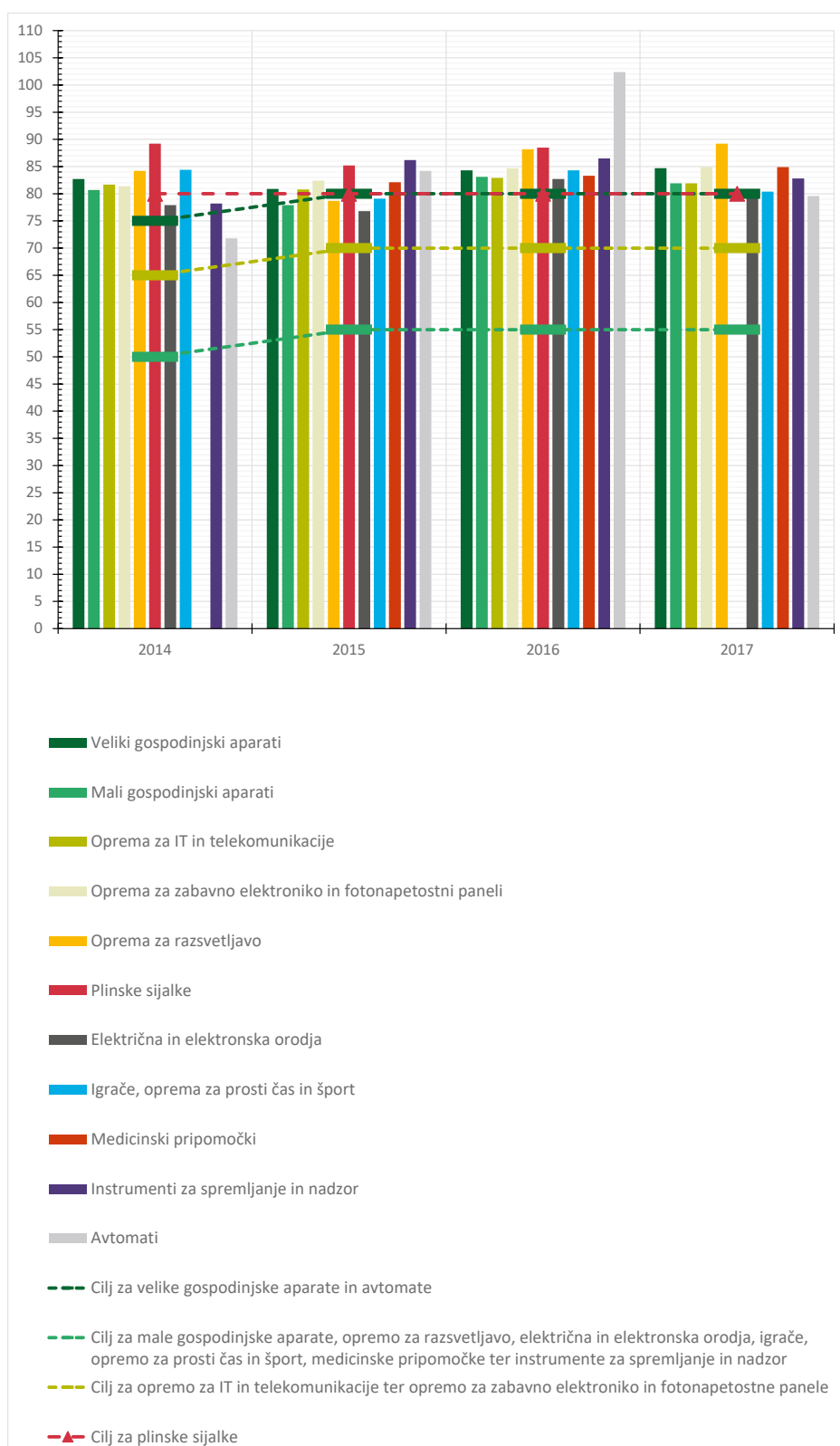
Slika 4 – Predelava po kategorijah izdelkov (EU-27, v %, s cilji)

Opomba: Nekateri podatki za obdobje 2014–2017 niso na voljo.

Vir: Evropsko računsko sodišče na podlagi podatkov Eurostata

Slika 5 – Recikliranje in priprava za ponovno uporabo po kategorijah (EU-27, v %, s cilji)

Opomba: Podatki za leti 2012 in 2013 niso na voljo. Nekateri podatki za obdobje 2014–2017 niso na voljo.

Vir: Evropsko računsko sodišče na podlagi podatkov Eurostata

Priloga III – Revizije področja e-odpadkov v državah članicah EU

Tabela 1 – Glavne ugotovitve revizij področja OEE0, ki so jih izvedle vrhovne revizijske institucije

Revizija	Glavne zadeve v zvezi z OEE0
2019 – Tribunal de Cuentas (ES) Okoljski ukrepi, ki jih izvajajo občine z več kot 10 000 prebivalci v avtonomnih skupnostih brez lastnega regionalnega revizijskega urada	Ena od 15 občin, v katerih je bilo revidirano ravnanje z e-odpadki, ni vzpostavila sistema za ločeno zbiranje OEE0, sedem pa jo je zbiralo ločeno, ampak kot del komunalnih odpadkov.
2018 – Valstybės Kontrolė (LT) Ravnanje z nevarnimi odpadki	Vsi nevarni odpadki niso bili identificirani, velike količine so bile zbrane skupaj s komunalnimi odpadki. Dovoljenja za postopke ravnanja z nevarnimi odpadki so se izdajala brez popolne ocene potencialnega vpliva na javno zdravje. Prišlo je do primerov, v katerih so obrati obdelovali več odpadkov, kot je bilo določeno v njihovih dovoljenjih.
2018 – Riigikontroll (EE) Revizija za nadaljnje spremljanje obdelave nevarnih in radioaktivnih odpadkov	Priporočila iz revizije iz leta 2015 se izvajajo, vendar problemi niso rešeni. Nekateri odpadki so se začeli kopičiti v prostorih podjetij.
2017 – Valstybės Kontrolė (LT) Uporaba načela odgovornosti proizvajalca	Država nima pravih in zanesljivih podatkov o izdelkih, ki se dobavljajo na notranji trg, niti o ravnanju z odpadki. Organi ne izvedejo inšpekcijskih pregledov najbolj tveganih proizvajalcev in uvoznikov.
2017 – Najwyższa Izba Kontroli (PL) Sistem ravnanja z rabljenimi električnimi in elektronskimi napravami	Večina revidiranih subjektov ni delovala v skladu z ustreznimi predpisi. Večina jih OEE0 ni pravilno registrirala, mnogo pa jih ni predložilo poročil relevantnemu organu. Zaradi nejasnosti v nacionalni zakonodaji je prišlo do tega, da niti nacionalni niti regionalni organi zase niso menili, da so odgovorni za inšpekcijske preglede.
2016 – Riigikontroll (EE) Dejavnosti vlade in lokalnih organov na področju zbiranja in predelave komunalnih odpadkov: ali se gospodinjski odpadki reciklirajo?	OEE0 se pogosto ne sortira. V veliko primerih ljudje sortiranih odpadkov niso mogli odložiti v bližini svojega doma.
2015 – Riksrevisionen (SE) Ali se prevoz nevarnih odpadkov uspešno nadzira?	Nadzor prevoza nevarnih odpadkov je pomanjkljiv, sankcije pa ne odvrčajo neresnih akterjev.
2015 – Riigikontroll (EE) Obdelava nevarnih in radioaktivnih odpadkov: ali je vladi uspelo organizirati obdelavo nevarnih in radioaktivnih odpadkov?	Nacionalni podatki o nevarnih odpadkih niso točni. Količina ustvarjenih nevarnih odpadkov se je povečala, recikliranje pa je ostalo na ravni iz leta 2008 (za vse nevarne odpadke, vključno z OEE0). Zbirni centri niso zagotovili hitre obdelave nevarnih odpadkov.
2013 – EUROSAI – (VRI iz BG, EL, HU, IE, NL, NO, PL, in SI) Koordinirana revizija izvrševanja evropske uredbe o pošiljkah odpadkov: skupno poročilo na podlagi osmih nacionalnih revizij	Vse revidirane države formalno delujejo v skladu s predpisi EU o pošiljkah odpadkov, vendar se precej razlikujejo pri izvrševanju, razlagi zakonodaje in obravnavanju kršitev. V več državah prihaja do napačne opredelitve uvoza in izvoza e-odpadkov, do česar pride zaradi razlik med klasifikacijo odpadkov iz Baselske konvencije in tarifnimi številkami, ki jih uporabljajo carinski organi.

Vir: Evropsko računsko sodišče na podlagi navedenih poročil

Kratice in okrajšave

BAN: Basel Action Network

BEUC: Evropska potrošniška organizacija

CENELEC: Evropski odbor za elektrotehniško standardizacijo

EEO: električna in elektronska oprema

Europol: Agencija Evropske unije za sodelovanje na področju preprečevanja, odkrivanja in preiskovanja kaznivih dejanj

GD ENV: Generalni direktorat Evropske komisije za okolje

IKT: informacijske in komunikacijske tehnologije

INTOSAI: Mednarodna organizacija vrhovnih revizijskih institucij

OECD: Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj

OEEO: odpadna električna in elektronska oprema

OLAF: Evropski urad za boj proti goljufijam

VRI: vrhovna revizijska institucija

WCO: Svetovna carinska organizacija

Glosar

E-odpadki: Električna in elektronska oprema, ki je uporabniki ne potrebujejo več, za katero se uporablja tudi izraz odpadna električna in elektronska oprema (OEEO).

Krožno gospodarstvo: Gospodarski sistem, katerega cilj je čim bolj zmanjšati vnose virov, odpadke in emisije s [ponovno uporabo](#), [deljenjem](#), popravilom, obnovo, [ponovno izdelavo](#) in [recikliranjem](#).

Okoljsko primerna zasnova: Pristop k zasnovi, s katerim se čim bolj zmanjša vpliv na okolje v vseh fazah življenjskega ciklusa izdelka.

Organizacija za izpolnjevanje obveznosti proizvajalca: Organ, ki so ga ustanovili proizvajalci za izpolnjevanje svojih obveznosti v zvezi z vplivom svojih proizvodov na okolje.

Razširjena odgovornost proizvajalca: Pristop, s katerim se okoljskim odgovornostim proizvajalca doda popotrošniška faza v življenjskem ciklusu proizvoda, vključno z recikliranjem in odlaganjem.

Ekipa Sodišča

Pregled z naslovom Ukrepi EU in izzivi v zvezi z elektronskimi odpadki je sprejel revizijski senat I – Trajnostna raba naravnih virov, ki ga vodi član Evropskega računskega sodišča Samo Jereb. Nalogo je vodila članica Evropskega računskega sodišča Joëlle Elvinger, pri njej pa so sodelovali vodja njenega kabineta Ildikó Preiss, atašejka v njenem kabinetu Charlotta Törneling, vodilni upravni uslužbenec Robert Markus, vodja naloge Ernesto Roessing ter revizor João Coelho. Adrian Williams je zagotovil jezikovno podporo. Marika Meisenzahl je zagotovila vizualne elemente.

AVTORSKE PRAVICE

© Evropska unija, 2021

Politika Evropskega računskega sodišča (Sodišča) glede ponovne uporabe se izvaja s sklepom [Decision of the European Court of Auditors No 6-2019](#) o politiki odprtih podatkov in ponovni uporabi dokumentov.

Če ni drugače navedeno (npr. v posameznih obvestilih o avtorskih pravicah), so vsebine Sodišča, ki so v lasti EU, pod licenco [Creative Commons Attribution 4.0 International \(CC BY 4.0\)](#). To pomeni, da je ponovna uporaba dovoljena, če se ustrezno navede vir in označijo spremembe. Oseba, ki dokumente ponovno uporabi, ne sme potvoriti njihovega prvotnega pomena ali sporočila. Sodišče ni odgovorno za morebitne posledice ponovne uporabe.

Če so na gradivu prikazane določljive fizične osebe, npr. na fotografijah uslužbencev Sodišča, ali če gradivo vsebuje dela tretjih strani, je treba pridobiti dodatne pravice. Kadar je pridobljeno dovoljenje, se z njim razveljavi zgoraj omenjeno splošno dovoljenje, zato morajo biti v njem jasno navedene omejitve glede uporabe.

Za uporabo in prikazovanje vsebin, katerih lastnica ni EU, je morda treba pridobiti dovoljenje neposredno od imetnikov avtorskih pravic. Programska oprema ali dokumenti, za katere veljajo pravice industrijske lastnine, kot so patenti, blagovne znamke, registrirani modeli, logotipi in imena, niso vključeni v politiko Sodišča glede ponovne uporabe in vam niso dani na voljo v okviru licence.

Na spletiščih institucij Evropske unije znotraj domene europa.eu so povezave do spletišč tretjih oseb. Ker Sodišče na ta spletišča ne more vplivati, vas poziva, da preberete njihove dokumente o politiki glede varstva osebnih podatkov in avtorskih pravic.

Uporaba logotipa Evropskega računskega sodišča

Logotip Sodišča se ne sme uporabiti brez njegove predhodne privolitve.

Ta pregled je osredotočen na vlogo EU pri obravnavi izzivov v zvezi z ravnanjem z e-odpadki in njene ukrepe na tem področju. Države članice EU v povprečju zberejo in predelajo več e-odpadkov kot večina tretjih držav. EU kot celota je dosegla svoje pretekle cilje za zbiranje in predelavo e-odpadkov ter si nato zastavila zahtevnejše cilje. Vendar še vedno obstajajo izzivi. V pregledu, ki ga je pripravilo Sodišče, so poudarjeni izzivi, povezani z izvajanjem obstoječih zahtev glede obdelave e-odpadkov, obravnavani so slabo ravnanje z e-odpadki, nezakonite pošiljke in druge kriminalne dejavnosti ter nadaljnje povečanje zbiranja, recikliranja in ponovne uporabe e-odpadkov.

EVROPSKO RAČUNSKO SODIŠČE
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
LUKSEMBURG

Tel.: +352 4398-1

Vprašanja: eca.europa.eu/sl/Pages/ContactForm.aspx

Spletišče: eca.europa.eu

Twitter: @EUAuditors

EVROPSKO
RAČUNSKO
SODIŠČE